

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Слова-реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії
коронавірусної хвороби та особливості їх передачі українською мовою»

Студента групи МПа 03-20
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Смірнова Богдана Сергійовича

Допущена до захисту
«___»_____ 2021 року

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І. В. Корунця

_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Ніконова В.Г.

Національна шкала
Кількість балів:
Оцінка:ЄКТС

_____
_____
_____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Socio-political realia in the pandemic period of coronavirus disease and ways of their transmission in the Ukrainian language”

Group MPa 03-20
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Bohdan O. Smirnov

Research supervisor:
V.G. Nikonova
Doctor of Philology,
Full Professor

Kyiv – 2021

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“10” вересня 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки)   II   курсу   МПа 03-20   групи факультету перекладознавства КНЛУ
Смірнова Богдана Сергійовича

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи Слова-реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та особливості їх передачі українською мовою

Науковий керівник доктор філологічних наук, професор Ніконова В.Г.

Дата видачі завдання “10” вересня 2020 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2020 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2020 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2020 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2021 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2021 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2021 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	05 жовтня 2021 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2021 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2021 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки)   П   курсу групи   МПа 03-20   факультету перекладознавства спеціальності   035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно) , перша – англійська, освітньо-професійної програми   Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Смірнова Богдана Сергійовича

(ПІБ студента)

за темою   Слова-реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та особливості їх передачі українською мовою

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

_____
_____
_____
_____
_____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____ (підпис керівника)

(_____) (ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2021 року

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки)   курсу групи   МПа 03-20   факультету перекладознавства спеціальності   Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми   Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Смірнова Богдана Сергійовича

(ПІБ студента)

за темою   Слова-реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та особливості їх передачі українською мовою

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____
(ПІБ рецензента)

_____
(підпис рецензента)

” ” _____ 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ РЕАЛІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ ЯК МОВОЗНАВЧОЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОЇ ПРОБЛЕМИ.....	5
1.1 Реалії з позицій мовознавства: поняття та основні риси.....	5
1.2 Перекладознавча характеристика реалії	12
1.3 Суспільно-політичний дискурс як середовище функціонування реалій.....	19
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2	
ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ РЕАЛІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ.....	28
2.1 Об'єкти номінації реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби	28
2.2 Хронологічні параметри реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби	38
2.3 Структурна специфіка реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби	41
Висновки до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3	
ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	48
3.1 Лексичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби	48
3.2 Лексико-семантичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби	54

3.3 Граматичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби	59
3.4 Лексико-граматичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби	65
Висновки до розділу 3.....	68
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	79
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	80
ДОДАТОК. Слова-реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та їх переклад українською мовою.....	82
SUMMARY	101

ВСТУП

Кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства присвячено вивченню реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та особливості їх передачі українською мовою.

Людство знаходиться у вічному протистоянні зі світом мікроорганізмів. Вирішивши серйозно воювати проти нас, мікроби перемогли б з легкістю, але цього не відбувається і не відбудеться. У новому тисячолітті людство зіткнулося з інфекційними хворобами, про які ніхто не знав. На зміну чумі і тифу прийшли небезпечні віруси. Зміна навколишнього середовища, потепління, збільшення щільності населення і інші чинники провокують їх появу, а висока міграційна активність населення сприяє поширенню по всьому світу. Інфекції не знають кордонів.

Поява нової хвороби супроводжується і появою слів-реалій, пов'язаних із нею. З філологічної точки зору реалії вивчали М. Л. Вайсбурд, С. Влахов, А. Волошина, Ю. Гаврилюк, Н. О. Герцовська, А. Л. Гредлер, К. Дьячі, Н. Ковтун, Л. В. Мосієнко, Є. К. Павлова, О. В. Пеліна, К. Ю. Подорожна, Ю. В. Ткаченко, Г. Д. Томахін, Н. О. Фененко, І. В. Чикайло. Перекладацького аспекту реалій торкалися у своїх роботах Л. С. Бархударов, М. Бейкер, П. М. Бокова, М. В. Бондар, В. А. Вернигорова, В. С. Виноградов, С. Влахов, О. К. Гатілова, О. Герасімова, І. М. Гопак, Р. П. Зорівчак, В. О. Іванілова, С. Іфенг, Я. В. Кисільова, Т. Л. Левітін, Р. Леппихелме, О. Лотоцька, М. Ю. Мулік, Ю. Найда, А. Науккарінен, В. Россельс, Н. А. Середа, М. І. Сливка, С. Харянто, І. В. Чаричанська, О. Шум,

Епідемія COVID-19 («coronavirus disease 2019») вже увійшла в історію як надзвичайна ситуація міжнародного значення. Нам ще належить вивчення особливостей цієї епідемії, винести уроки, проаналізувати недоліки забезпечення біологічної безпеки населення. Зрозумілим є одне: нові віруси будуть з'являтися, це невід'ємна частина нашого світу. Людство повинно навчитися протистояти цим загрозам. Вивчення способів протистояння загрози

коронавірусної хвороби невід’ємно пов’язане із трансляцією знань щодо цього питання, що і визначає **актуальність** вивчення реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та особливості їх передачі українською мовою.

Мета роботи – проаналізувати лінгвістичні особливості реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та основні засоби їх відтворення при перекладі українською мовою.

Досягнення мети роботи передбачає виконання наступних взаємопов’язаних **завдань**:

- 1) дослідити реалії з позицій мовознавства;
- 2) подати перекладознавчу характеристику реалій;
- 3) висвітлити особливості суспільно-політичного дискурсу як середовища функціонування реалій;
- 4) проаналізувати об’єкти номінації реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби;
- 5) представити хронологічні параметри реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби;
- 6) виявити структурну специфіку реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби;
- 7) охарактеризувати лексичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби;
- 8) представити лексико-семантичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби;
- 9) проаналізувати граматичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби;

10) показати лексико-граматичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби.

Об'єкт дослідження – реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби, представлені у текстах суспільно-політичного дискурсу в сучасних медіа.

Предмет дослідження – семантика, етимологія, структура реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та засоби їх відтворення в українськомовному перекладі.

Методика дослідження включає методи структурного, семантичного та етимологічного аналізу реалій з метою виявити їх лінгвістичні характеристики; перекладознавчий аналіз при визначенні засобів відтворення реалій у перекладі; метод суцільної вибірки як засіб добору ілюстративного матеріалу; кількісні підрахунки застосовано з метою узагальнення отриманої у процесі дослідження інформації.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що в роботі здійснено аналіз реалій, пов'язаних із новим для суспільства явищем – реалій періоду пандемії коронавірусної хвороби. Новим для мовознавства подає семантична, хронологічна та структурна типології таких реалій, а вивчення засобів їх передачі в українському перекладі містить новизну для сучасного вітчизняного перекладознавства.

Практичне значення одержаних результатів зумовлено аналізом поглядів лінгвістів на сутність та переклад реалії, що поширює її розуміння та інтерпретацію. Визначено лінгвістичні параметри реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби, що робить внесок до лінгвокультурології, лексикології, історії мови. Результати проведеного дослідження можуть стати внеском до теорії перекладознавства та зіставного мовознавства.

Практичне значення отриманих результатів полягає також у тому, що вони можуть знайти застосування в теорії і практиці перекладу, теорії

міжкультурної комунікації, а також можуть використовуватися при розробці спецкурсів з проблем перекладу тексту, лінгвокультурології. Теоретичний і емпіричний матеріали даної роботи можуть застосовуватися при вивченні таких теоретичних курсів, як «Вступ до мовознавства», «Стилістика», для самостійних досліджень в курсових і дипломних роботах.

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків, списків використаних джерел, довідкової літератури, джерел ілюстративного матеріалу, резюме англійською мовою та додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ РЕАЛІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ ЯК МОВОЗНАВЧОЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОЇ ПРОБЛЕМИ

1.1 Реалії з позицій мовознавства: поняття та основні риси

Питання про те, чи може мова бути відображенням культури, займає одне з основних місць у лінгвістиці. Відповідь на нього залежить від того, як вирішується проблема здатності мови відображати дійсність, частиною якої є культура. Усі великі й малі особливості життя даного народу та його країни (такі, як природні умови, географічне положення, хід історичного розвитку, характер соціального устрою, тенденції суспільної думки, науки, мистецтва) неодмінно знаходять відображення у мові цього народу. Тому можна стверджувати, що мова є певним відображенням культури будь-якої нації, вона несе у собі національно-культурний код того чи іншого народу. У ньому зустрічаються слова, у значенні яких може бути виділена особлива частина, яка відображає зв'язок мови і культури, і яка називається культурним компонентом семантики мовної одиниці [51: 131].

Мова – це найбільший скарб, яким володіє людство, двигун прогресу, головна сила, за допомогою якої ми можемо виражати наші ідеї та спілкуватися один з одним. З найдавніших часів людину цікавили мови, їх побудова, їх взаємовплив [3: 29].

Як зазначає Л. В. Мосієнко, мова – факт **культури**, тому що:

- 1) вона є складовою частиною культури, яку ми успадковуємо від наших предків;
- 2) мова – основний інструмент, за допомогою якого ми засвоюємо культуру;
- 3) мова – найважливіше з усіх явищ культури, бо якщо ми хочемо зрозуміти сутність культури – науку, релігію, літературу, то повинні розглядати

ці явища, як коди, що формуються подібно до мови, бо природна мова має найкраще розроблену модель. Тому концептуальне осмислення культури може відбутися тільки за допомогою природної мови [29: 155].

У мові зустрічаються слова, у значенні яких може бути виділена особлива частина, що відображає зв'язок мови і культури, і яка називається культурним компонентом семантики мовної одиниці. До таких слів, перш за все, відносяться слова-реалії [17: 37].

Проблеми визначення поняття реалії порушувалися в працях таких лінгвістів, як М. Л. Вайсбурд [6], Є. М. Верещагін [7], Р. П. Зорівчак [23], О. В. Федоров [46], С. Флорін та С. Влахов [11], із сучасних дослідників – В. О. Вернигорова [8], І. М. Гопак [19], Я. В. Кисільова [25], Н. Ковтун [26], О. Лотоцька [28], М. І. Сливка [41].

Згідно словникового визначення, поданого у словнику лінгвістичних термінів, реалія є будь-який предмет матеріальної культури, в класичній граматиці різноманітні чинники, такі як державний устрій певної країни, історія та культура даного народу, мовні контакти носіїв цієї мови тощо з точки зору їх відображення в даній мові, предмети матеріальної культури, що служать основою для читача значення слова (СЛТ: 381).

Літературознавча енциклопедія має таку дефініцію реалії: це предмет (явище, поняття), що належить природі, культурі, побуту, історії і згадується у творі, а також слова котрі його називають, прислів'я, приказки, афоризми тощо, які відтворюють соціокультурну, національну специфіку (ЛЕ: 307).

За визначенням Г. Д. Томахіна, реалії – це назви властивих тільки певним націям і народам предметів матеріальної культури, фактів історії, державних інститутів, імена національних і фольклорних героїв, міфологічних істот і т. п. [44: 13]. Таким чином, дослідник включає в поняття реалії найменування окремих предметів, понять, явищ побуту, культури, історії даного народу або даної країни. А. В. Волошина вважає, що кожен етнос у процесі своєї життєдіяльності «олюднює» навколишнє середовище та вносить у нього

специфічні риси. З плином часу виникають етнічно значущі предмети-реалії. У лексиці вони фіксуються словами-реаліями [12: 57].

Перекладознавець Л. С. Бархударов представляє реалії як окремий розряд безеквівалентної лексики і вважає, що це слова, які позначають предмети, поняття й ситуації, які не існують у практичному досвіді людей, які говорять іншою мовою [1: 78]

Як ми можемо побачити, багато вчених і фахівців давали визначення реалії, але найбільш вичерпною вбачається є дефініція С. Влахова та С. Флоріна: **реалії** – це «слова і словосполучення народної мови, які відображають найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту або суспільно-історичних особливостей народу, нації, країни, племені, і які, таким чином, постають носіями національного, місцевого або історичного колориту» [11: 16]. Тобто, це – такий прошарок лексики, який є ключовим у відображенні культурного і соціально-історичного змісту та надає мові національного колориту і зустрічається здебільшого в одній або двох (споріднених) мовах та культурах [55: 168].

Оскільки реалії іменують унікальні за своєю природою об'єкти, вони іноді можуть ототожнюватися із термінами. Однак розбіжності між термінами та реаліями, пов'язані з природою і функціями цих мовних категорій, значні. Потрапляючи в текст іншого жанру, термін може виконувати, крім своєї основної називної функції, ту чи іншу стилістичну функцію. Поширення термінів за межі наукового жанру і певної мови пов'язане з поширенням предметів і явищ, що ними позначаються. Реалії належать певній мові, в якій вони загальноновживані. Навіть при виході за межі «своєї» культури і «своєї» мови реалії зберігають національно-культурний чи історичний колорит. Проникнення реалій в інші мови не залежить безпосередньо від знайомства носіїв цих мов з позначуваними ними предметами та явищами і відбувається в основному через художню літературу або по каналах засобів масової інформації [33: 176].

Тієї ж точки зору дотримується К. К. Павлова, яка вбачає суттєву різницю між термінами та реаліями. За її трактуванням терміни – це основа наукової лексики, сфера їх вживання – спеціальна, наукова література. Реалії зазвичай зустрічаються в художній літературі, де вони є елементами місцевого і історичного колориту. Термін поширюється із поширенням предмета, найменуванням якого він є. Вона вважає, що ми не можемо вимагати від терміна «національної належності»: незалежно від свого походження, він – набуток усього людства, яке користується ним, як своєю «законною» власністю. Реалія ж завжди належить народу, у мові якого вона народилася. Її лише приймають в інші мови, як гостю, і вона гостює у них коли день, коли рік, а трапляється й так (але порівняно рідко), що обживається настільки, що залишається назавжди, збагачуючи або засмічуючи мову, яка її прийняла [31: 19].

Реаліям притаманні дві **особливості**. По-перше, вони широко відомі та широко використовуються серед представників однієї мови, та по-друге, є чужими для носіїв іншої мови. Поняття «реалія» слід відмежувати від поняття «термін», хоча між ними є певні точки дотику: обидва поняття позначають певні фрагменти немовної дійсності, в тому числі предмети і явища; нерідко терміни мають іншомовне походження, подібно до реалій у мові перекладу; нарешті, серед термінів є одиниці, значення яких обмежено історично. Найкращим способом відрізнити реалії від термінів – звернути увагу на жанр тексту, в якому вживається слово [25: 70–75].

Реалія як лінгвістичне поняття відноситься до категорії безеквівалентної лексики. Саме поняття «реалія» служить для позначення предмета або речі (поняття), яка існує (або існувала) матеріально. Найчастіше реалії позначають предмети матеріальної культури, які характеризують той чи інший народ і висловлюють національний колорит. Їм також притаманний часовий колорит: реалії швидко реагують на зміни в розвитку суспільства. У зв'язку з цим існують реалії – неологізми, історизми, архаїзми [41: 35]

С. Влахов і С. Флорін запропонували розрізнити два поняття: «реалія-предмет» і «реалія-слово». У першому випадку розуміють матеріальні предмети, речі, які існували або і зараз існують. З іншого боку, поняттям «реалія» позначають здебільшого слова, які називають предмети і речі [11: 6].

В мовознавчій парадигмі явище реалії розглядається з двох точок зору:

1) як предмета, поняття, явища, характерного для історії, культури, побуту, укладу того або іншого народу, країни яке не зустрічається у інших народів;

2) як лексичної одиниці, що позначає такий предмет, поняття, явище, а також словосполучення (зазвичай – фразеологізм, прислів'я, приказки, прислів'я), що включає такі слова [44: 11].

Однією з відмінних рис реалії можна назвати характер її предметного змісту. Крім того, дані лексичні одиниці швидко реагують на всі зміни в розвитку суспільства; серед них завжди можна виділити реалії - неологізми, історизми, архаїзми [17: 38].

Також існує класифікація С. І. Влахова та С. П. Флоріна. При її розгляді можна вивести класифікацію реалій за предметною ознакою:

1) географічні реалії

2) етнографічні реалії. До них відносяться слова, що позначають різні предмети матеріальної та духовної культури, властиві тільки певній нації, народу наприклад, назви (поняття, що належать побуту і культури народу):

3) суспільно-політичні реалії – слова і фрази, що позначають політичні інститути і соціальні явища, характерні тільки для даної країни [11: 59].

Тематичну класифікацію слів-реалій ми знаходимо у В. С. Виноградова. Він виділяє наступні рубрики:

1) побутові реалії (житло, одяг, їжа, види праці, грошові знаки, музичні інструменти, народні свята): *kilt, shebeen, bootlegger*;

2) етнографічні та міфологічні реалії: *crusader, haram, Mecca*;

3) реалії природного світу (тварини, рослини, ландшафт): *fiord, prairie, savanna*;

4) реалії державного ладу і суспільного життя (актуальні та історичні): *Whigs, Tory, Lord-Chancellor*;

5) ономастичні реалії – антропоніми (імена, прізвища відомих особистостей, які потребують коментарів), топоніми, імена літературних героїв інших творів, назви музеїв: *Louvre, Benedict Arnold, Broadway*;

6) асоціативні реалії – вегетативні символи, анімалістичні символи, колірна символіка, фольклорні, історичні та літературно-книжкові алюзії, мовні алюзії. Дана класифікація слів-реалій представляється досить повною, вона охоплює багато сторін життя національної спільноти [9: 104–112]. Асоціативні реалії пов'язані з найрізноманітнішими історико-культурними національними явищами і досить своєрідно втілені у мові. Такі реалії не знайшли своє відображення в спеціальних словах, безеквівалентній лексиці, а «закріпилися» в звичайних словах (наприклад: кольори, символи) [34: 274]. Наприклад, чорний кіт для українця – ознака наступної невдачі, для англійця кіт того ж кольору зустрічається на удачу.

Г. Д. Томахін також виділяє цей же тип реалій, але називає їх конотативними реаліями – лексичні одиниці, які, позначаючи звичайнісінькі поняття, виражають водночас смислові та емоційні «фонові відтінки» [44: 41].

З точки зору **часової віднесеності** Р. П. Зорівчак поділяє реалії в історико-семантичному та структурованому планах. З історико-семантичного погляду виділяються:

- 1) власні реалії (при існуючих референтах);
- 2) історичні реалії [23: 70].

Щодо історичних реалій – це семантичні архаїзми, які внаслідок зникнення референтів входять до історично-дистантної лексики, втративши життєздатність. Вона також вказує на те, що історичним реаліям властива сема «минуле», пов'язана із старінням референта, виходом позначуваного ним з царини активної суспільної практики мовного колективу. Вони вміщують фонові знання культурної спадщини. Крім національного, для них характерний хронологічний колорит [17: 40].

За **особливостями значення** конотативні реалії протиставлені денотативним одиницям, семантична структура яких цілком заповнена фоновою лексичною інформацією. Конотативні реалії знаходять своє матеріалізоване вираження у компонентах значень слів, відтінках значень слів, емоційно-експресивних вираженнях, внутрішній формі слова, виявляючи інформаційні розбіжності понятійно-подібних слів у порівнюваних мовах [34: 274].

Також В. С. Виноградов виділяє слова, які відносять до асоціативних або конотативних реалій, тобто розглядають як різновид реалій. Асоціативні реалії, пов'язані з різними національними історико-культурними явищами, знаходять своє вираження не в спеціальних словах, у безеквівалентній лексиці, а в компонентах значень слів, у відтінках слів, в емоційно-експресивних обертонах, у внутрішній формі слова [9: 37].

До класу асоціативних та конотативних реалій належать лексичні одиниці, які позначають вегетативні символи, анімалістичні символи, символіку кольорів, фольклорні, історичні та літературно-книжні алюзії, які дають натяк на образ життя, поведінку, риси характеру, діяльності історичних, фольклорних та літературних героїв, на історичні події, на міфи, мовні алюзії, які звичайно дають натяк на певний фразеологізм, прислів'я, приказку, крилатий вислів [9: 96–97].

За **структурою** виділяються:

- 1) реалії-одночлени;
- 2) реалії-полічлени номінативного характеру;
- 3) реалії-фразеологізми (такі реалії тісно пов'язані з національно-культурною специфікою мови, їм постійно властива конотація співвіднесеності з конкретним часом і місцем) [23: 70–71].

Отже, мова – інструмент, за допомогою якого ми можемо виражати наші ідеї та спілкуватися один з одним. До того прошарку лексики мови, що відображає зв'язок мови і культури, і яка називається культурним компонентом семантики мовної одиниці, відносяться реалії. Це – слова і словосполучення

народної мови, які відображають найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту або спільно-історичних особливостей народу, нації, країни, племені, і які, таким чином, постають носіями національного, місцевого або історичного колориту. Реалії відносяться до категорії безеквівалентної лексики. У мовознавчій парадигмі явище реалії розглядається з двох точок зору – як предмета та лексичної одиниці. Існує декілька підходів до класифікації реалій: за тематикою, відповідно до часової віднесеності, відповідно до семантики.

1.2 Перекладознавча характеристика реалії

У кожній мові існує велика кількість реалій, які відрізняються одна від одної за своєю формою, лексичними, фонетичними та морфологічними особливостями [43: 69]. Розглядаючи перекладознавство як лінгвістичний процес, так і міжгалузеву науку, яка передбачає, що вивчення реалій у текстах оригіналу та перекладу є не лише формальними засадами сутності адекватного перекладу, але й базою для дослідження міжетнічних культурно-мовних контактів, зіткнення різних культур і форм існування мови. Під час контакту двох культур на мовленнєвому рівні відбувається процес взаємообміну в усіх аспектах людської діяльності. Людина збагачується, отримуючи інформацію щодо тих чи інших фактів з життя іноземних країн або народів [32: 182]. Адресат текстів перекладу та оригіналу сприймає їх як дві абсолютно ідентичні форми існування одного і того ж повідомлення. Текст перекладу розглядається у всіх відносинах так, наче він є оригіналом.

Подібна комунікативна рівноцінність передбачається для будь-якого перекладу. Те, наскільки він насправді наближений до оригіналу, як правило, не розглядається, якщо мова не йде про професійне вивчення якості перекладу вченими-мовознавцями. Для комунікантів, якими виступають автор тексту та читач тексту перекладу, важливо, що перекладач в процесі перекладу не просто здійснює акт мовлення мовою перекладу, але й встановлює відносини

комунікативної рівноцінності між творами двох різних мов, ототожнюючи їх як два варіанти одного і того ж повідомлення [24: 72].

Характеризуючи працю перекладача, О. В. Федоров зазначає, що водночас – це діяльність, яка вимагає певних знань, не тільки практично-мовних, а й літературознавчих і історико-лінгвістичних, не кажучи вже про необхідність широкого культурного світогляду, що дозволяє усвідомити історичні і географічні реалії і т. ін., одним словом, уміти орієнтуватися в будь-якому тексті. Для О. В. Федорова реалія – завжди явище позалінгвальне, лише предмет матеріального світу, а не слово, що його позначає [46: 16].

З появою точки зору про те, що переклад – це зіткнення культур, з'явилася і думка, що перешкодою для перекладу є певні фактори культурного характеру. На думку Ю. Найди, розбіжності культур можуть спричинити серйозніші труднощі для перекладача, ніж структурні розбіжності мови [68: 158].

Слід відзначити, що поняття **перекладу реалій** дещо неточне. Перекласти – це знайти відповідник у мові перекладу, але цього важко досягти, якщо в етнокультурі, матеріальній чи духовній, в історії носіїв мови перекладу немає співвідносного поняття, явища або об'єкта. А саме у випадку реалій треба говорити не про переклад у буквальному розумінні, а про вибір семантико-стилістичного відповідника або трансляційне перейменування реалій [30: 144].

Реалія найтіснішим чином пов'язана з позамовною дійсністю, на що вказує хоча б етимологія самого терміна. Будучи найменуванням окремих предметів, понять, історії даного народу або даної країни, реалія як окреме слово не може відобразити цей відрізок дійсності в цілому, точних відповідностей в інших мовах такі слова не мають, а отже, не можуть бути перекладені «на загальних основах», тому що вимагають особливого підходу. Багато що з того, що потрібно «читати між рядків» і що, тим не менш, виражено або підказано так чи інакше мовними засобами, не вміщається у вузькі рамки окремих слів-реалій. Такими є певні натяки, алюзії, все «сказане»

мовою жестів і, ширше, весь позамовний фон, деталі якого можна було б назвати «ситуативними реаліями» і який повинен неодмінно знайти відображення в тексті перекладу [11: 16].

Так, наприклад, Л. Н. Соболев зазначає, що реалія – це побутові і специфічні національні слова й звороти, що не мають еквівалентів у побуті, а отже, і в мовах інших народів. Хоча, суперечачи собі, дослідник дає зразки влучного відтворення семантико-стилістичних функцій реалій у перекладі [42: 290].

Тож реалії відносять до безеквівалентної лексики – слів та словосполучень, що не мають відповідностей у мові перекладу. Переклад **безеквівалентної лексики** в цілому і реалій зокрема, є умовним поняттям у словниковому порядку, тобто, дуже часто неможливо підібрати прямі лексичні відповідники, зафіксовані в словнику. Як правило, значення такої лексики передається за допомогою контексту. Незважаючи на це, немає такого слова, яке не могло б бути перекладеним іншою мовою хоча б описово, тобто поширеним сполученням слів даної мови [24: 76].

Знана філолог та перекладознавець Р. П. Зорівчак займалась саме дослідженням неперекладного в перекладах. Вона критикувала розповсюджену думку про безеквівалентність реалій, вважаючи, що реалії – категорія змінна, відносна, яка виступає чітко при бінарному контрастивному зіставленні конкретних мов (і культур), а це означає, що обсяг реалій мови-джерела буде варіювати відповідно до словникового складу мови-реципієнта, що у свою чергу залежатиме від масштабів культурних і етнічних контактів відповідних мовних колективів [23: 58].

Реалія, як і кожне інше слово, може набути в контексті будь-якої стилістичної функції, певної адгерентної конотативної семантики, більше того – стати ключовим словом. Стилістична амплітуда реалії надзвичайно широка, що і необхідно враховувати перекладачам. Справа ускладнюється тим, що у тексті оригіналу реалія часто сприймається як щось звичне, органічне, рідне для тих читачів, яким текст призначений. Звідси – дилема: або показати

специфіку і впасти в екзотику або зберегти звичність і втратити специфіку. Це протиріччя може здолати лише досвідчений перекладач, що добре знає побут і історію, відчуває зображувальні можливості вписаного в художній текст слова і, водночас, глибоко опанував рідну мову в усіх її діалектах, говірках тощо. Незнання реалій не тільки компрометує перекладача, а й усе зображуване середовище робить сумнівним у психологічному плані, підриваючи відчуття правдоподібності) [23: 85].

Отже, при перекладі реалій існує дві групи **труднощів**:

1) відсутність у мові перекладу відповідності (еквівалента, аналога) через відсутність у носіїв цієї мови об'єкта, який ця реалія позначає;

2) необхідність, передати не тільки предметне значення (семантику) реалії, а також і її колорит (конотацію) – її національне та історичне забарвлення [28: 175].

Р. П. Зорівчак виокремлювала дев'ять **способів** відтворення реалій:

1) комбінована реномінація;

2) дескриптивна перифраза;

3) транскрипція;

4) ситуативний відповідник;

5) калькування;

6) генералізація;

7) транспозиція на конотативному рівні;

8) метод уподібнення (синонімічна заміна);

9) контекстуальне тлумачення реалій [23: 84–150].

Комбінована реномінація – спосіб максимальної передачі семантики реалій, пов'язаний з лінійним розширенням тексту. При цьому способі найчастіше використовується транскрипція з описовою перифразою [27: 18]. Комбінований спосіб розтлумачення семантики реалій поширений у наукових і науково-популярних текстах. Іноді у склад комбінованої реномінації входять транскрибоване слово і гіперонім. Наприклад: *Brown Betty* – *пуда Бетті* «листяний пудинг із сухарів з яблуками» (у даному випадку перекладач

застосував спосіб комбінованої реномінації, а саме калькування + описова перифраза, що дало можливість і передати етносоціокультурний компонент та потенціал фонових знань, й одночасно пояснити читачеві значення реалії за допомогою добре відомих назв продуктів харчування, які часто використовуються але не у такій суміші).

Дескриптивна перифраза – описовий зворот, за допомогою якого явище, предмет, особа, реалія називається не прямо, а описово, через характерні їй риси. Цей спосіб передачі безеквівалентної лексики полягає в розкритті значення лексичної одиниці вихідної мови за допомогою розгорнутих словосполучень, які розкривають суттєві ознаки явища, яке позначається цією лексичною одиницею, тобто за допомогою її дефініції (визначення) на мову перекладу. За допомогою цього способу можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова оригіналу в перекладі. До його недоліків відносяться його громіздкість і багатослівність. Тому найбільш успішно цей спосіб перекладу застосовується в тих випадках, де можна обійтися порівняно коротким поясненням [5: 42]. Наприклад: *Tomorrow he would go into the roaring downtown district and find work* – *Завтра він піде в метушливу ділову частину міста і знайде собі роботу.*

Транскрипція реалії передбачає механічне перенесення реалії із вихідної мови у мову перекладу графічними засобами останньої із максимальним наближенням до оригінальної форми. Бажання, а часто і необхідність застосування транскрипції при передачі реалій зумовлена тим, що, таким чином, перекладач може одержати можливість перебороти вказані вище труднощі перекладу реалій, але, якщо вибір між транскрипцією зроблений невдало, це може дуже ускладнити розуміння перекладу читачем [Влахов: 89]. Вирішальним при виборі між транскрипцією і перекладом реалії є та роль, яку вона грає в змісті, яскравість її колориту, тобто міра її висвітлювання в контексті. При транскрипції звичайні і звичні в мові оригіналу слова і вислови в мові перекладу випадають із загального лексичного оточення, відрізняються своєю чужерідністю, внаслідок чого, привертають до себе посилену увагу, аце

порушує рівновагу між змістом і формою, чим відрізняється адекватний переклад [11: 95]. Наприклад: *Murray – Муррей*.

Ситуативний відповідник – відтворення на рівні мовлення (в поодинокому ситуативному контексті) оказій ним відповідником, семантичний континуум якого поза контекстом не має нічого спільного із семантикою реалії мови-джерела [16: 244]. Наприклад: *drugstore – аптека-закусочна*.

Калька – особливий вид запозичення, коли структурно-семантичні моделі мови-джерела відтворюються поелементно матеріальними засобами мови перекладу. В ході калькування як способу перекладу, цей метод відтворює внутрішню форму слова, а разом з нею – структуру образного переносу значень [27: 18]. Наприклад: *affluent society – суспільство достатку* (повна калька); *skyscraper – хмарочос* (часткова калька).

Генералізація – це принцип заміни мовною одиницею відповідного роду та виду дозволяє перекласти зміст реалії мовною одиницею з ширшим значенням, відбувається заміна родового поняття видовим. Такий переклад можливий лише у тих випадках, коли це дозволяє контекст [27: 16]. Наприклад: *cottage – будинок*.

Транспозиція на конотативному рівні – заміна реалії мови-джерела одиницею мови перекладу з іншим денотативним але співвідносним конотативним значенням. Доречно застосовувати міжмовну конотативну транспозицію (транспозицію на конотативному рівні), замінюючи реалію з іншим денотативним, але рівно вартним конотативним значенням [16: 244].

Метод уподібнення (синонімічна заміна) – відтворення семантико-стилістичних функцій реалії мови джерела реалією мови-перекладу. Відбувається підбір функціонального еквівалента, який у читача викликає такі ж асоціації, як і у читача вихідного тексту [39: 79].

Контекстуальне тлумачення реалій – це контекстуальне розтлумачення реалій. Цей вид відтворення семантико-стилістичних функцій реалій нерозривно пов'язаний із цілісністю художнього тексту і полягає у роз'ясненні суті реалії у найближчому контексті: *It's the opening night of the Ziegfeld*

Follies. – *Сьогодні ввечері прем'єра в Зігфелда (щорічний музичний огляд на Бродвеї)*. Переклад цієї реалії способом контекстуального розтлумачення дає читачеві змогу дізнатися про те, як проходить прем'єра якого-небудь видатного фільму [27: 19].

Найбільш вдалим слід вважати таке введення в текст незнайомої реалії, яке забезпечило б її цілком природне, невимушене сприйняття читачем без застосування з боку автора особливих засобів її осмислення. Не вимагають здебільшого пояснень і ті реалії, які знайомі читачам. З ще більшою підставою не вимагають пояснення регіональні реалії. Однак в сумнівних ситуаціях перекладач повинен ретельно перевірити, чи існує розглядається слово в мові перекладу, чи відповідає воно за значенням перекладному в вихідному мовою і який його фонетичний і графічний вигляд в мові перекладу [8: 185].

Екстралінгвістичні знання перекладача повинні охоплювати не тільки інформацію про культуру, зумовлену його рідною мовою, а й факти про позамовну дійсність країни або місцевості, мовою якої користується автор оригіналу. І чим ширші ці знання, тим більше реалій перекладач зможе побачити в іншомовному тексті. Коли перекладач розуміє, що бачить перед собою семантично і стилістично важливу лексичну одиницю, він зможе передати її тими засобами мови перекладу, які досягнуть найкращого результату в передачі повідомлення автора першотвору [24: 76].

Отже, перекласти – це знайти відповідник у мові перекладу, а саме у випадку реалій треба говорити не про переклад у буквальному розумінні, а про вибір семантико-стилістичного відповідника або трансляційне перейменування реалій. У перекладі реалій існує дві групи труднощів: відсутність у мові перекладу відповідності та необхідність передати не тільки предметне значення, а її національне та історичне забарвлення. До способів відтворення реалій відносяться: комбінована реномінація, дескриптивна перифраза, транскрипція, ситуативний відповідник, калькування, генералізація, транспозиція на конотативному розумінні, метод уподібнення, контекстуальне тлумачення реалій.

1.3 Суспільно-політичний дискурс як середовище функціонування реалій

Оскільки сучасна мовознавча наука спрямована на вивчення специфіки й розробки системи загальної теорії комунікації, однією з найважливіших категорій якої є дискурс як об'єднувальна ланка для комунікативної лінгвістики, лінгвофілософії, риторики, семіотики, журналістики, то актуальним видається вивчення семантики терміну «дискурс». **Дискурс** як вербалізований досвід мислення про світ, мовлення, занурене в життя, постає важливим об'єктом вивчення лінгвістичної науки [40: 143].

На соціолінгвальні параметри дискурсу вказують багато вчених, зокрема дослідниця комунікації К. Серажим характеризує його так: дискурс – це складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища, який, по-перше, детермінований (безпосередньо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, прагматико-ситуативними, психологічними та іншими чинниками, по-друге, має експліцитну – лінгвальну (зв'язний текст чи його семантично значущий та синтаксично завершений фрагмент) та імпліцитну – екстралінгвальну (знання про світ, думки, настанови, мету адресанта, необхідні для розуміння цього тексту) структуру і, по-третє, маркований спільністю світу, вибудованого впродовж розгортання дискурсу його репродуцентом (автором) та інтерпретованого його реципієнтом (слухачем, читачем тощо) [38: 13].

Аналізуючи дискурс, виділяють такі його **аспекти**: мовленнєвий та комунікативний, а також власне його дискурсивність [40:144].

Мовленнєвий аспект дискурсу регулюється правилами міжфразового синтаксису, та узгодженням часів, котрі допускаючи варіювання, відносно жорстко обумовлені особливостями граматичної будови конкретної мови, характером дискурсивної залежності того чи іншого елемента і канонами побудови певного типу тексту [40: 144].

Дискурс як тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, внутрішню, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників спілкування, являє собою синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психологічних та ін.) чинників, залежних від тематики спілкування, і має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [22: 30].

У сучасній науковій парадигмі дискурс трактують як складну єдність мовної форми, значення та дії, що відповідає поняттю комунікативна подія [20: 46]. Дискурс не обмежується межами тексту, а охоплює соціальний контекст комунікації, який характеризує її учасників, процеси продукування та сприйняття тексту з урахуванням фонових знань. За словами А. П. Чудінова, дискурс – це складне комунікативне явище, що, окрім тексту, вміщує ще й екстралінгвістичні фактори (знання про світ, думки, настанови, стереотипи тощо), необхідні для розуміння тексту [52: 40].

Ось як визначає дискурс О. Шейгал: у потенційному вимірі дискурс являє собою семіотичний простір, що включає вербальні та невербальні знаки, орієнтовані на обслуговування даної комунікативної сфери, а також тезаурус прецедентних висловлювань і текстів [54: 13].

Подібно до цього, проте в більш простій словесній формі, О. Шейгал визначає **дискурс суспільно-політичний**, тобто дискурс, обмежений однією зоною дослідження – політикою: суспільно-політичний дискурс – це, грубо кажучи, те, як говорить політика [54: 15].

Боротьба за політичну владу в сучасному світі все більше зводиться до дискурсивних (мовних) форм боротьби політичних партій і політиків на постійно мінливому полі під впливом безлічі факторів громадської думки з метою отримати якомога більшу підтримку виборців на виборах [4: 20].

Більш розгорнута дефініція суспільно-політичного дискурсу запропонована К. Серажим: це втілена у мові політична воля та демократичне обговорення і обґрунтування будь-яких тем, які мають значення для громадян;

це характеристика мовної комунікації в демократичному суспільстві. Як дискурс політиків він формується в контексті функціонування політичних інститутів (засідання уряду, сесія парламенту, з'їзд партії) і є політичним, якщо супроводжує політичний акт у відповідній інституційній атмосфері. Охоплюючи всю сукупність текстів, що відображають політичну й ідеологічну практику держави, окремих партій і течій чи видатних представників суспільно-політичної думки певної доби, політичний дискурс безпосередньо пов'язаний із ціннісними орієнтаціями в суспільстві [38: 202].

Розрізняють наступні **види суспільно-політичного дискурсу**:

1) інституціональний суспільно-політичний дискурс, в межах якого використовуються тільки тексти безпосередньо створені політиками та використані в політичній комунікації (парламентські стенограми, політичні документи, публічні виступи та інтерв'ю політичних лідерів тощо);

2) мас-медійний (медійний) суспільно-політичний дискурс, в межах якого використовуються тексти, створені журналістами і розповсюджуються за допомогою преси, телебачення, радіо, інтернету;

3) офіційно-діловий суспільно-політичний дискурс, пов'язаний з апаратною комунікацією, в межах якої створюються тексти, призначені для співробітників державного апарату;

– тексти, створені «пересічними громадянами», які не будучи професійними політиками або журналістами, епізодично беруть участь в суспільно-політичній комунікації. Це можуть бути різні листи та звернення, адресовані політикам або державним установам, листи до ЗМІ тощо;

– тексти наукової комунікації присвячені політиці [2: 8].

Суспільно-політичний дискурс розуміють у широкому значенні як використання мови в соціально-політичній сфері, тобто це слово про політику, система суджень, наповнених політичним змістом, у вузькому значенні – це лише дискурс політиків, його складають урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми, передвиборчі дебати, публічні виступи та заяви політиків [57: 11–52].

Разом з тим суспільно-політичний дискурс складає частину загального дискурсу, виступаючи як об'єкт лінгвокультурологічного вивчення, як мовна підсистема, що володіє певними функціями, своєрідним тезаурусом і комунікативною дією, або як різновид ідеологічного дискурсу [48: 175]. Суспільно-політичний дискурс функціонально зумовлений ідеологією певної групи і тому повинен виконувати подвійні функції: бути доступним для розуміння (відповідно до завдань пропаганди) і зорієнтованим на певну групу. Водночас він є різновидом ідеологічного. Одна з найважливіших функцій суспільно-політичного дискурсу – переконання, а вербальний **вплив** – основна мета політичної комунікації, що передбачає наявність оцінних значень. З огляду на це, його можна впевнено віднести до оцінних дискурсів, в яких основними прагматичними структурно утворювальними чинниками виступають аксіологічні стратегії. Суспільно-політичні оцінки подій з часом змінюються, а факторами, що зумовлюють ці зміни, є суспільні потрясіння, ідеологічні трансформації тощо [49: 46].

Суспільно-політична комунікація – це процес передачі суспільно-політичної інформації, завдяки якому вона циркулює від однієї частини суспільно-політичної системи до іншої, між політичною системою і соціальною системою; триває безперервний процес обміну інформацією між індивідами і групами на всіх рівнях (ЕДУ: 276). Суспільно-політичний дискурс формується в контексті функціонування суспільно-політичних інститутів (засідання уряду, сесія парламенту, з'їзд партії тощо) і є суспільно-політичним, якщо супроводжує суспільно-політичний акт у відповідній інституційній атмосфері [57: 11–52].

Кожен суспільно-політичний діяч має на меті призвати, переконати, заманити на свій бік слухача. Переконання здатні формувати рівень взаємовідносин між адресантом та адресатом. Ефективність спілкування суспільно-політичного діяча залежить від його здатності взаємодіяти з іншими людьми та встановлювати так званий рапорт, налаштовуючись щодо їхніх моделей світу і навичок поведінки, внутрішньо приєднуючись до них; мають маніпулятивну функцію, яка реалізується у вигляді пропаганди – засіб

маніпулювання свідомістю людей за допомогою мови; функціонально зумовлені ідеологією певної групи, тобто є доступними для розуміння (відповідно до завдань пропаганди) і зорієнтованими на певну групу [49: 23].

Середовищем функціонування суспільно-політичного дискурсу є державні інституції, що і визначає його інституційну природу, в той час як публічний суспільно-політичний дискурс реалізується в інституційному середовищі частково, так як, наприклад, зустрічі і спілкування суспільно-політичних діячів з аудиторією може відбуватися будь де, не обов'язково в державних установах.

Суспільно-політичний дискурс стає переважним регулятором суспільного і культурного життя. Політична комунікація починає відігравати вирішальну роль у процесах державотворення, в утвердженні місця країни в світовому інформаційному просторі [35: 53].

Н. В. Кондратенко поділяє жанри суспільно-політичного дискурсу на такі **групи**: презентаційно-іміджеві, інформативні, ритуальні, агітаційні та агонально-аргументативні [26: 19].

Презентаційно-іміджеві групи суспільно-політичного дискурсу – становлять обов'язковий комплекс текстів, потрібних для участі мовця в політичній діяльності й представлені слоганом, програмою та біографією [26: 19].

Інформативні повідомляють оперативну інформацію, проте на противагу медійним текстам мають оптимізований характер. Сюди відносимо такі мовленнєві жанри, як повідомлення, заява та інтерв'ю [26: 20].

Ритуальні – пов'язані з посиленою фатичністю суспільно-політичного дискурсу і супроводжують політичні ритуали, що містять вербальні складники – виступи або звернення до громадськості. Виокремлюються такі ритуальні мовленнєві жанри, як інавгураційна промова (виголошується новообраним президентом країни), привітання (подається від імені політиків з нагоди свят або річниць), некролог (готується у зв'язку із втратою суспільно значущої персони), подяка (адресована політичному суб'єкту, роль якого

необхідно відзначити) тощо. Спільною рисою ритуальних текстів є мінімізація інформативності та новизни, закріплений та періодичний характер, визначеність хронотопу й учасників мовленнєвої взаємодії [26: 21].

Агітаційні здебільшого функціонують у період виборчих кампаній, їх основне завдання – спонукати виборців до участі в голосуванні та підтримки політичного суб'єкта. З огляду на те, що агітаційні складники в цих жанрах переважно поєднано з інформативними, ритуальними та аргументативними, мовленнєвий жанр агітаційного типу має синкретичний характер, а його основними різновидами є слоган-заклик, політичні виступи та листівки [26: 21].

Агонально-аргументативні представлені в полілогічній взаємодії політиків, зокрема під час спілкування в телепрограмах і ток-шоу. Елементи змагальності, пріоритетні в цьому разі, скеровані на створення позитивного іміджу політика, але не засобами сторонніх фахівців, а безпосередньо самим політиком. Звідси й активна участь у дебатах, проблемних телепрограмах, політичних ток-шоу, в яких політики нагадують про себе потенційним виборцям та представляють власні погляди щодо актуальних проблем [26: 21].

Дослідження суспільно-політичної лексики завжди були предметом наукових студій, оскільки її формація відбувалася поетапно під впливом певних факторів, умов, закономірностей. Цілком очевидно: чим інтенсивніші зміни в політиці, тим інтенсивніші зміни в лексичному складі мови на кожному з етапів її розвитку. Саме у сфері суспільно-політичної лексики спостерігаються суттєві зміни, що зумовлені суспільно-політичними процесами [26: 294].

До **суспільно-політичних реалій** належать реалії, що позначають:

1) адміністративно-територіальний устрій:

– адміністративно-територіальні одиниці: *province; governorate, county;*

– населені пункти: *countryside; pueblo, shire;*

– частини населеного пункту: *local council;*

2) органи і носії влади:

– органи влади: *the White House, Houses of Parliament, Seanad Eireann, House of Lords, House of Commons;*

– носії влади: *Senate parliamentary, Whip, Speaker of Parliament, Lord Major*;

3) громадсько-політичне життя:

– політичні організації та політичні діячі: *Tory, Labour party*;

– патріотичні та суспільні рухи: *Greenpeace*;

– соціальні явища та рухи: *hippie*;

– звання, ступеня і т.п.: *professor; academic, PhD*;

– установи: *Statehouse, Guildhall, town hall*;

– навчальні заклади та культурні установи: *Cambridge, Hogskolen, Franklin College*;

– стани і касты: *Brahman, Kshatriya, Vaishya*;

– станові знаки і символи: *the Union Jack* (прапор Великобританії);

4) військові реалії:

– підрозділи: *Euro-Atlantic Disaster Response Unit, combat patrol, Multinational Security Unit*;

– зброя: *crossbow*;

– обмундирування: *flak vest; Interceptor Body Armor*;

– військовослужбовці: *brigadier-general, one-star general* [15: 256].

У суспільно-політичній мові певного періоду є повсякденний словник, який є віддаленим від реципієнта, а в напруженому полі суспільно-політичних змін він актуалізується і досягає високої межі активізації [26: 296].

Отже, дискурс – це складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища. Суспільно-політичний дискурс – це втілена у мові політична воля та демократичне обговорення і обґрунтування будь-яких тем, які мають значення для громадян. Розрізняють наступні види суспільно-політичного дискурсу: інституціональний, мас-медійний, офіційно-діловий політичний дискурс. Середовищем функціонування суспільно-політичного дискурсу є державні інституції, що і визначає його інституційну природу. Жанри суспільно-політичного дискурсу поділяються на такі групи: презентаційно-іміджеві, інформативні, ритуальні, агітаційні та агонально-

аргументативні. До суспільно-політичних реалій належать реалії, що позначають: адміністративно-територіальний устрій, органи і носії влади, громадсько-політичне життя, військові реалії.

Висновки до розділу 1

1. Мова – інструмент, за допомогою якого ми спілкуємося один з одним. Прошарок лексики, що відображає зв'язок мови і культури, називається реалія. Реалії – це слова і словосполучення народної мови, які постають носіями національного, місцевого або історичного колориту. Реалії найчастіше класифікують за тематикою (С. Влахов, С. Флорін, В. С. Виноградов, Р. П. Зорівчак), відповідно до часової віднесеності (Р. П. Зорівчак), відповідно до семантики (В. С. Виноградов, К. Ю. Подорожна), за структурою (Р. П. Зорівчак).

2. Переклад – це пошук відповідника у мові перекладу, а саме у випадку реалій, треба говорити не про переклад у буквальному розумінні, а про вибір семантико-стилістичного відповідника або трансляційне перейменування реалій. У перекладі реалій існує дві групи труднощів: відсутність у мові перекладу відповідності та необхідність, передати не тільки предметне значення, а і національне та історичне забарвлення реалії. До способів відтворення реалій відносяться: комбінована реномінація, дескриптивна перифраза, транскрипція, ситуативний відповідник, калькування, генералізація, транспозиція на конотативному розумінні, метод уподібнення, контекстуальне тлумачення реалій.

3. Дискурс – це складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища. Суспільно-політичний дискурс – це втілена у мові політична воля та демократичне обговорення і обґрунтування будь-яких тем, які мають значення для громадян. Розрізняють наступні види суспільно-політичного дискурсу: інституціональний, мас-медійний, офіційно-діловий політичний дискурс. Жанри суспільно-політичного дискурсу поділяються на

такі групи: презентаційно-іміджеві, інформативні, ритуальні, агітаційні та агонально-аргументативні. Суспільно-політичними реаліями виступають такі, що позначають: адміністративно-територіальний устрій, органи і носії влади, громадсько-політичне життя, військові реалії.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ РЕАЛІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ

2.1 Об'єкти номінації реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

Реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби іменують різноманітні об'єкти та явища, наявні у житті сучасного суспільства, та можуть бути розподілені на окремі групи відповідно до об'єктів номінації.

У ході дослідження виявлено такі групи реалій суспільно-політичної сфери відповідно до об'єктів номінації:

1) іменування людини або груп людей:

– *stomby* (3) «пішохід, який йде повільно і без уваги до дорожньої обстановки, тому що зосереджений на своєму смартфоні; хтось, хто не звертає уваги на решту світу, коли зосереджується на своєму мобільному телефоні» (W: URL);

– *new normal* (12) «поточна ситуація, суспільні звичаї тощо, що відрізняється від того, що було досвідом або робилося раніше, але очікується, що це стане звичним чи типовим» (D: URL);

– *magpie* (32) «той, хто любить збирати багато різних типів предметів або використовувати багато різних стилів» (CD: URL);

– *Coronial* (36), *Quaranteen* (37), *Baby Zoomer* (38) «прізвисько, що стосується представників покоління Z, тих, хто народився в кінці 90-х – на початку 2000-х років» (CD: URL);

– *long-hauler* (71) «особа, яка відчуває певні симптоми або проблеми зі здоров'ям, які затримуються або вперше з'являються після передбачуваного одужання від супутньої гострої хвороби чи активної інфекції» (W: URL);

– *maskhole* (100) «особа, яка відмовляється носити маску на публіці під час пандемії коронавірусу» (D: URL);

2) організації та особи, що займаються боротьбою з розповсюдженням пандемії:

– *health secretary* (9) «міністерський пост в уряді Сполученого королівства, у веденні якого знаходиться міністерство охорони здоров'я Великобританії, очолює Національну службу охорони здоров'я, міністерський пост в складі Кабінету» (D: URL);

– *national executive officer* (18) «виборний чи найманий представник Асоціації, що займає керівну посаду в Національному штабі Асоціації» (D: URL);

– *NHS* (48) «парасольковий термін, що описує сукупність окремих національних державних організацій охорони здоров'я Англії, Уельсу, Шотландії і Північної Ірландії» (D: URL);

– *federal government* (78) «централізована система державного управління США, встановлена згідно з конституцією США» (W: URL);

– *AstraZeneca* (79) «велика шведсько-британська фармацевтична компанія, зареєстрована в Лондоні, Велика Британія» (W: URL);

– *Pfizer* (80) «американська фармацевтична компанія, заснована в 1849 році і відтоді є одним зі світових лідерів ринку» (W: URL);

3) критичні професії:

– *key worker* (47) «працівник, який надає життєво важливі послуги, особливо в галузях охорони порядку, охорони здоров'я чи освіти» (D: URL);

– *home shopper* (52) «особа, яка займається придбання товарів, що демонструються в телевізійному шоу або на веб-сайті роздрібної торгівлі, наприклад, шляхом замовлення їх по телефону або в Інтернеті» (W: URL);

– *frontline worker* (54) «співробітники в основних галузях промисловості, які мають фізично з'являтися на своїй роботі» (D: URL);

– *GP* (84) «лікар, який лікує гострі та хронічні захворювання та надає пацієнтам профілактичну допомогу та інформацію медичного характеру» (W: URL);

4) особливості поширення хвороби:

– *asymptomatic transmission* (43) «передача інфекції особою, інфікованою COVID-19, у якої немає симптомів» (W: URL);

– *asymptomatic people* (44) «особа, інфікована COVID-19, у якої немає симптомів» (D: URL);

– *pre-symptomatic* (45) «інфіковані люди, у яких ще не з'явилися симптоми, але вони розвиваються пізніше» (D: URL);

– *community spread* (46) «поширення інфекційного захворювання в групі людей, які не мали відомих контактів з людиною, зараженою або підданою хворобі» (W: URL);

– *microdroplet* (51) «дуже маленька крапля або крапелька (0,1-0,01 краплі)» (W: URL);

– *super-spreader* (63) «особа, яка передає інфекційне захворювання або збудника несподівано чи у надзвичайно великій кількості інших людей» (W: URL);

5) хронологія розповсюдження пандемії:

– *first wave* (10) «етап, коли вірус починає поширюватися серед багатьох людей, з кожним днем все більше і більше, а потім досягається максимальна кількість щоденних випадків» (CD: URL);

– *worst-case scenario* (11) «концепція управління ризиками, при якій планувальник при плануванні потенційних катастроф розглядає найважчий можливий результат, який можна обґрунтовано прогнозувати у тій чи іншій ситуації» (D: URL);

– *coronavirus outbreak* (41) «збільшення, часто раптове, числа випадків захворювання коронавірусом, вище того, що зазвичай очікується в цій популяції в цій області» (D: URL);

– *normalcy* (89) «нормальний стан; стан звичайного, типового або очікуваного» (W: URL);

6) захворювання та їх наслідки:

– *Covid* (6) «заразне захворювання, спричинене коронавірусним гострим респіраторним синдромом» (D: URL);

– *coronavirus* (7) «велика родина вірусів, що викликають захворювання, починаючи від застуди і закінчуючи більш важкими захворюваннями» (W: URL);

– *Covid denial* (8) «ситуація, коли окремі люди все ще відмовляються приймати реальність того, що коронавірус небезпечний» (W: URL);

– *boomer remover* (34) «прізвисько для нового коронавірусу COVID-19, стало популярним у Twitter» (W: URL);

– *global pandemic* (49) «епідемія інфекційної хвороби, яка поширилася у великому регіоні, наприклад, на декількох континентах або у всьому світі» (W: URL);

– *post-viral fatigue* (74) «тривале почуття сильної втоми після вірусного захворювання» (W: URL);

– *incapacitation* (75) «стан, що не має необхідних здібностей, кваліфікації чи сили для виконання певної дії чи функції» (CD: URL);

– *post-Covid syndrome* (76) «стан, що відзначається наявністю симптомів (таких як втома, кашель, задишка, головний біль або туман у мозку), які зберігаються протягом тривалого періоду часу (наприклад, тижнів або місяців) після первинного одужання людини від COVID- 19 інфекція» (D: URL);

7) медична допомога та щеплення:

– *counselling service* (20) «процес, коли окрема особа, пара чи сім'я зустрічаються з навченим професійним радником, щоб обговорити проблеми та проблеми, з якими вони стикаються у своєму житті» (D: URL);

– *immunization* (83) «процес, за допомогою якого людина стає імунною або стійкою до інфекційного захворювання, як правило, шляхом введення вакцини» (W: URL);

– *second dose* (86) «друга доза вакцини, що зміцнює імунітет людини до вірусу» (W: URL);

– *mRNA* (87) «одноланцюгова молекула РНК, яка комплементарна одній із ланцюгів ДНК гена» (W: URL);

– *mass vaccination* (85) «проведення щеплень великій кількості людей в одному або кількох місцях за короткий проміжок часу» (W: URL);

8) засоби захисту від пандемії:

– *sanitiser* (62) «речовина, що використовується, щоб зробити щось чистим та гігієнічним» (W: URL);

– *PPE* (64) «обладнання, яке носить для мінімізації ризику, що спричиняє серйозні травми та захворювання на робочому місці» (W: URL);

– *single-use disposable apron* (65) «одяг у формі фартуху, що одягається лише один раз та в подальшому підлягає біологічному розщепленню» (W: URL);

– *surgical mask* (66) «маска для обличчя прямокутної форми (з тканини або поліпропіленового волокна), яка зазвичай закріплена двома ремінцями, зав'язаними на потилиці, і призначена для носіння медичним персоналом під час хірургічних процедур, особливо для захисту власника від бризок або бризок крові або рідини організму та для запобігання забрудненню хірургічних ран пацієнта» (W: URL);

– *long-sleeved disposable fluid-repellent gown* (67) «різновид засобів індивідуального захисту, одноразовий водовідштовхувальний одяг з довгими рукавами» (C: URL);

– *disposable fluid-repellent coverall* (68) «різновид засобів індивідуального захисту, одноразовий водовідштовхувальний комбінезон» (C: URL);

– *highest specification filtering face mask* (69) «різновид засобів індивідуального захисту, маска для обличчя з фільтрацією найвищих специфікацій» (C: URL);

– *makeshift* (70) «такий, що діє як тимчасовий захід» (W: URL);

– *herd immunity* (99) «стійкість до поширення інфекційної хвороби серед населення, яка ґрунтується на існуючому імунитеті значної частки людей в результаті попереднього інфекування або вакцинації» (W: URL);

9) суспільні наслідки пандемії:

– *togetherness* (21) «стан зближення з іншою людиною або іншими людьми» (W: URL);

– *post-lockdown divorce* (22) «розлучення, спричинене неможливістю проводити час окремо через умови локдауну» (W: URL);

– *coronacation* (28) «тривалий період перебування вдома поза звичайним місцем роботи, навчання тощо розглядається як обов'язковий відпочинок, встановлений жорсткими обмеженнями щодо COVID-19» (W: URL);

– *coronapocalypse* (33) «делікатний термін для екстремальних реакцій на спалах COVID-19» (W: URL);

– *lockdown baby boom* (35) «помітне зростання народжуваності після локдауну» (W: URL);

10) суспільне життя в період пандемії:

– *to socialize* (52) «брати участь у громадській діяльності; соціально змішуватися з іншими» (W: URL);

– *mask etiquette* (55) «звичка не виходити на публіку без маски» (W: URL);

– *secret party* (56) «вечірка, що проводиться у таємниці від широкого загалу з огляду на можливе покарання через порушення вимог соціальної ізоляції» (W: URL);

11) суспільно-політичні заходи регулювання життя населення:

– *isolation* (4) «повне відокремлення від інших людей, які страждають на заразне чи інфекційне захворювання» (CD: URL);

– *social distancing* (13), *physical distancing* (14) «комплекс санітарно-епідеміологічних заходів немедикаментозного характеру, спрямованих на зупинку або уповільнення поширення заразної хвороби шляхом зниження ймовірності контакту між інфікованими і неінфікованими людьми, щоб зменшити рівень передачі інфекції, захворюваності та, врешті, смертності» (W: URL);

– *lockdown* (17) «стан ізоляції або обмеженого доступу, запроваджений як захід безпеки» (W: URL);

– *working from home* (19) «ситуація, коли працівник працює з дому, квартири чи місця проживання, а не з офісу» (CD: URL);

– *stay-at-home* (30) «людина, яка вважає за краще бути вдома» (D: URL);

– *shutdown* (39) «припинення або призупинення операції чи діяльності» (D: URL);

– *teleworking* (42) «дії або практика роботи вдома з використанням Інтернету, електронної пошти та телефону» (W: URL);

– *to self-quarantine* (61) «утримуватися від будь-яких контактів з іншими особами протягом певного періоду часу (наприклад, двох тижнів) під час спалаху заразної хвороби, як правило, залишаючись удома та обмежуючи контакти з членами сім'ї» (W: URL);

– *quarantine requirements* (92) «сувора ізоляція, введена для запобігання поширенню хвороби» (CD: URL);

12) регулювання наслідків пандемії у сфері медицини:

– *aftercare* (73) «догляд за пацієнтом після перебування в лікарні або за особою, що вийшла з в'язниці» (W: URL);

– *vaccine verification* (88) «перевірка достовірності інформації про те, що людина має відповідні щеплення» (D: URL);

– *vaccine passport* (90) «доказ того, що у людини негативний тест або вона захищена від певних інфекцій» (CD: URL);

– *mandatory vaccine* (93) «вакцина, щодо якої необхідно надати підтвердження про повну вакцинацію, і єдиним винятком повинні бути люди з медичним звільненням» (D: URL);

– *Smart Vaccine Certificate* (97) «електронний документ, який засвідчує, що людина отримала відповідну вакцину» (D: URL);

– *vaccine verification* (98) «можливість перевірки інформації щодо того, що людина отримала певну вакцину» (D: URL);

13) ставлення людей до пандемії:

– *hypervigilance* (2) «стан підвищеної пильності» (CD: URL);

– *covidiosity* (5) «манера поведінки, коли людина поводить себе як безвідповідальний ідіот під час пандемії Covid-19, ігноруючи здоровий глузд, порядність, науку та професійні поради, що веде до подальшого поширення вірусу та смертності серед тисяч людей» (CD: URL);

– *maskless* (50) «ознака людини, яка не носить захисну маску під час пандемії» (CD: URL);

– *infodemic* (58) «надмірна кількість інформації про проблему, коли така інформація зазвичай є ненадійною, швидко поширюється і ускладнює досягнення рішення» (W: URL);

– *coronavirus panic* (59) «загальносуспільне відчуття страху перед пандемією коронавірусної хвороби» (D: URL);

– *vaccine passport supporter* (91) «люди, які підтримують введення паспортів вакцинації, що, на їх думку, дозволить суспільству почуватися більш вільно, при цьому убезпечуючи себе від коронавірусної хвороби» (D: URL);

– *vaccine hesitancy* (94) «стан людини, коли через недостатність інформації вона не може вирішити, чи варто їй вакцинуватися від інфекційної хвороби» (D: URL);

– *vaccine skepticism* (95) «стан людини, яка вірить у те, що вакцинація не допоможе знизити розповсюдження коронавірусної хвороби» (W: URL);

14) цифрові технології:

– *doomscrolling* (1) «явище, коли ви постійно прокручуєте або переглядаєте соціальні медіа та інші сайти новин, щоб бути в курсі останніх новин – навіть (і, здається, особливо), якщо новини погані» (W: URL);

– *Microsoft Teams* (14) «центр для командної роботи в Office 365 від Microsoft, який інтегрує користувачів, вміст і засоби, необхідні команді для ефективнішої роботи» (W: URL);

– *Zooming* (15) «використання платформи Zoom для проведення відеоконференцій та навчання» (W: URL);

– *video-chat sites* (23) «Інтернет-сайти, призначені для онлайн візуального спілкування віч-на-віч з іншими користувачами Інтернету за допомогою веб-камери та спеціального програмного забезпечення» (D: URL);

– *Zumping* (24) «закінчувати справи (рвати стосунки) з кимось за допомогою відеододатка Zoom» (D: URL);

– *Gazumping* (25) «коли продавець (особливо майна) приймає усну пропозицію (обіцянку придбати) нерухомість від одного потенційного покупця, але потім приймає вищу пропозицію від когось іншого» (W: URL);

15) гастрономічні звички:

– *quarantini* (27, 29) «коктейль, випитий під час соціального дистанціювання» (D: URL): (29) *Nostril etiquette and quarantinis: how to survive the second act of lockdown* (LL: URL);

– *locktail* (26) «коктейль, придуманий або випитий під час карантину» (D: URL).

Інформацію щодо об'єктів номінації реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби узагальнено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Об'єкти номінації реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії
коронавірусної хвороби

Об'єкти номінації	Кількість реалій	Частка
іменування людини або груп людей	10	10%
організації та особи, що займаються боротьбою з розповсюдженням пандемії	7	7%
критичні професії	4	4%
особливості поширення хвороби	7	7%
хронологія розповсюдження пандемії	4	4%
захворювання та їх наслідки	9	9%
медична допомога та щеплення	5	5%
засоби захисту від пандемії	10	10%
суспільні наслідки пандемії	6	6%
суспільне життя в період пандемії	3	3%
суспільно-політичні заходи регулювання життя населення	10	10%
регулювання наслідків пандемії у сфері медицини	6	6%
ставлення людей до пандемії	9	9%
цифрові технології	7	7%
гастрономічні звички	3	3%
Загальна кількість	100	100%

Таким чином, найчастіше реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби позначають іменування людини або груп людей (10%), засоби захисту від пандемії (10%), суспільно-політичні заходи регулювання життя населення (10%), захворювання та їх наслідки (9%) та ставлення людей до пандемії (9%).

2.2 Хронологічні параметри реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

Реалії коронавірусної хвороби інтернаціональні, однак з'являються найчастіше англійською мовою як міжнародною мовою. Тому важливим аспектом при їх аналізі є не лише локальні параметри реалій, а і часові рамки їх появи.

Не всі реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби виникли у період пандемії; багато з них ефективно використовувалися і раніше, але стали актуальними та загальновідомими лише під час пандемії. У ході дослідження реалії розподілено за століттями їх появи наступним чином:

1) XVII століття:

- 1629 рік: *aftercare* (73);
- 1650 рік: *togetherness* (21);
- 1666 рік: *global pandemic* (49);

2) XVIII століття:

- 1741 рік: *incapacitation* (75);
- 1765 рік: *socialize* (53); *civil protection authority* (60);
- 1779 рік: *shutdown* (39);
- 1787 рік: *federal government* (78);

3) XIX століття:

- 1800 рік: *isolation* (4);
- 1802 рік: *makeshift* (70);
- 1806 рік: *stay-at-home* (81);
- 1810 рік: *GP* (84);
- 1836 рік: *stay-at-home* (30);
- 1848 рік: *health secretary* (9);
- 1849 рік: *Pfizer* (80);

- 1856 рік: *asymptomatic transmission* (43); *asymptomatic people* (44);
- 1857 рік: *normalcy* (89);
- 1889 рік: *immunisation* (83);

4) XX століття:

- 1901 рік: *long-hauler* (71);
- 1903 рік: *community spread* (46);
- 1911 рік: *hand sanitizer* (62);
- 1916 рік: *surgical mask* (66);
- 1917 рік: *hypervigilance* (2); *herd immunity* (99);
- 1918 рік: *self-quarantine* (61);
- 1927 рік: *counselling service* (20);
- 1928 рік: *pre-symptomatic* (45);
- 1934 рік: *PPE* (64);
- 1935 рік: *national executive officer* (18);
- 1942 рік: *key worker* (47);
- 1948 рік: *NHS* (48);
- 1961 рік: *mRNA* (87);
- 1962 рік: *care package* (57);
- 1964 рік: *worst-case scenario* (11);
- 1965 рік: *physical distancing* (16);
- 1968 рік: *coronavirus* (7); *vaccine verification* (88);
- 1970 рік: *teleworking* (42);
- 1973 рік: *lockdown* (17); *super-spreader* (63);
- 1974 рік: *emergency rescue package* (72);
- 1980 рік: *flattening the curve* (40); *post-viral fatigue* (74);
- 1985 рік: *home shopper* (52);
- 1999 рік: *AstraZeneca* (79);

5) XXI століття:

- 2002 рік: *vaccine hesitancy* (94); *vaccine skepticism* (95);

- 2003 рік: *new normal* (12); *social distancing* (13); *working from home* (19);
- 2010 рік: *microdroplet* (51); *quarantine requirements* (91);
- 2013 рік: *Zooming* (15);
- 2016 рік: *Microsoft Teams* (14); *video-chat sites* (23);
- 2017 рік: *smombie* (3); *highest specification filtering face mask* (69);
- 2018 рік: *doomscrolling* (1); *single-use disposable apron* (65);
- 2019 рік: *Covid* (6); *first wave* (10); *banana bread era* (31); *frontline worker* (54); *long-sleeved disposable fluid-repellent gown* (67); *disposable fluid-repellent coverall* (68);
- 2020 рік: *covidiocy* (5); *Covid denial* (8); *post-lockdown divorce* (22); *coronacation* (28); *coronapocalypse* (33); *boomer remover* (34); *Coronial* (36); *Quaranteen* (37); *Baby Zoomer* (38); *coronavirus outbreak* (41); *maskless* (50); *mask etiquette* (55); *infodemic* (58); *coronavirus panic* (59); *post-Covid syndrome* (76); *jab hold-up* (77); *vaccine passport* (90); *vaccine passport supporter* (91);
- 2021 рік: *Zumping* (24); *Gazumping* (25); *locktail* (26); *quarantini* (27, 29); *lockdown baby boom* (35); *secret party* (56); *vaccine eligibility tool* (82); *Covid States Project* (96); *Smart Vaccine Certificate* (97); *maskhole* (100).

Інформацію щодо хронологічних параметрів реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби узагальнено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Хронологічні параметри реалій суспільно-політичної сфери у період
пандемії коронавірусної хвороби

Століття	Кількість реалій	Частка
XVII століття	3	3%
XVIII століття	5	5%
XIX століття	11	11%
XX століття	26	26%
XXI століття	55	55%
Загальна кількість	100	100%

Таким чином, реалії суспільно-політичної сфери, що використовуються в період пандемії коронавірусної хвороби, виникли у період з XVII по XXI століття. Як демонструє табл. 2.2, реалії суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби виникали поступово з XVII століття, із розвитком суспільства і медицини, і в подальші століття їх кількість лише зростає. Найбільше таких реалій утворено у XXI столітті (55%), коли власне і почалася і розвивалася пандемія.

2.3 Структурна специфіка реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

Реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби представлено лексичними одиницями, що мають різну структуру. Зокрема, це – одно- та багатокомпонентні реалії, які в дослідженні розподілено за способами творення.

1. Однокомпонентні реалії утворено такими способами:

1) **переосмислення:**

– *magpie* (птаха) → *magpie* (людина) (32);

– *Karl Christian Friedrich Pfizer* (ім'я людини) → *Pfizer* (назва компанії) (80);

2) **запозичення:** *gazumping* (25) від єврейського *gezumph* «обманути», «нажитися»;

3) **афіксація:**

3.1) **префіксація:**

– *hyper-* + *vigilance* → *hypervigilance* (2);

– *self-* + *quarantine* → *self-quarantine* (61);

3.2) **суфіксація:**

– *isolate* + *-ion* → *isolation* (4);

– *Zoom* + *-ing* → *Zooming* (15);

- *together* + *-ness* → *togetherness* (21);
- *coronavirus* + *-al* → *Coronial* (36);
- *mask* + *-less* → *maskless* (50);
- *social* + *-ize* → *socialize* (53);
- *incapacitate* + *-ation* → *incapacitation* (75);
- *immune* + *-isation* → *immunisation* (83);
- *normal* + *-cy* → *normalcy* (89);

3.3) префіксально-суфіксальний спосіб:

- *tele-* + *work* + *-ing* → *teleworking* (42);
- *pre-* + *symptom* + *-atic* → *pre-symptomatic* (44);
- *micro-* + *drop* + *-let* → *microdroplet* (51);
- *super-* + *spread* + *-er* → *super-spreader* (63);

4) словоскладання:

- *doom* + *scrolling* → *doomscrolling* (1);
- *corona* + *virus* → *coronavirus* (7);
- *lock* + *down* → *lockdown* (17);
- *stay* + *at* + *home* → *stay-at-home* (30);
- *shut* + *down* → *shutdown* (39);
- *make* + *shift* → *makeshift* (70);
- *long* + *hauler* → *long-hauler* (71);
- *after* + *care* → *aftercare* (73);

5) контамінація:

- *smartphone* + *zombie* → *smombie* (3);
- *Covid* + *idiocy* → *Covidiocy* (5);
- *Zoom* + *dumping* → *Zumping* (24);
- *lockdown* + *cocktail* → *locktail* (26);
- *quarantine* + *martini* → *quarantini* (27, 29);
- *coronavirus* + *vacation* → *coronacation* (28);

- *coronavirus* + *apocalypse* → *coronapocalypse* (33);
- *quarantine* + *teen* → *Quaranteen* (37);
- *information* + *epidemic* → *infodemic* (58);
- *mask* + *asshole* → *maskhole* (100);

6) абрєвіація:

6.1) власне абрєвіатури:

- *National Health Service* → *NHS* (48);
- *personal protection* + *equipment* → *PPE* (64);
- *general practitioner* → *GP* (84);
- *messenger ribonucleic acid* → *mRNA* (87);

6.2) акроніми: *coronavirus* + *infection* + *disease* → *Covid* (6).

2. **Багатокомпонентні реалії** включають такі групи за кількість компонентів та складовими:

1) двокомпонентні:

- іменник + іменник: *health secretary* (9); *counselling service* (20); *video-chat sites* (23); *boomer remover* (34); *Baby Zoomers* (38); *coronavirus outbreak* (41); *Community Spread* (46); *key worker* (47); *home shopper* (52); *frontline worker* (54); *mask etiquette* (55); *care package* (57); *coronavirus panic* (59); *hand sanitizer* (62); *jab hold-up* (77); *mass vaccination* (85); *vaccine verification* (88); *vaccine passport* (90); *quarantine requirements* (92); *mandatory vaccines* (93); *vaccine hesitancy* (94); *vaccine skepticism* (95); *herd immunity* (99);
- власна назва + іменник: *Microsoft Teams* (14);
- прикметник + іменник: *worst-case scenario* (11); *new normal* (12); *social distancing* (13); *physical distancing* (16); *post-lockdown divorce* (22); *asymptomatic transmission* (43); *asymptomatic people* (44); *global pandemic* (49); *secret party* (56); *surgical mask* (66); *post-viral fatigue* (74); *post-Covid syndrome* (76); *federal government* (78);
- числівник + іменник: *first wave* (10); *second dose* (86);
- абрєвіатура + іменник: *Covid denial* (8);

– дієприкметник + іменник: *working from home* (19); *flattening the curve* (40);

2) трикомпонентні:

– іменник + іменник + іменник: *banana bread era* (31); *lockdown baby boom* (35); *emergency rescue package* (72); *vaccine eligibility tool* (82); *vaccine passport supporter* (91);

– акронім + іменник + іменник: *Covid States Project* (96);

– прикметник + іменник + іменник: *civil protection authority* (60); *Smart Vaccine Certificate* (97);

– прикметник + прикметник + іменник: *national executive officer* (18); *single-use disposable aprons* (65); *disposable fluid-repellent coverall* (67);

3) чотирьохкомпонентні:

– прикметник + прикметник + прикметник + іменник: *long-sleeved disposable fluid-repellent gown* (66);

4) п'ятикомпонентні:

– прикметник + іменник + дієприкметник + іменник + іменник: *highest specification filtering face mask* (69).

Інформацію щодо структурних параметрів реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби узагальнено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Структурні типи реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

Структурні типи реалій	Кількість реалій	Частка
<i>I. Однокомпонентні</i>	<i>41</i>	<i>41%</i>
переосмислення	2	2%
запозичення	1	1%
афіксація	15	15%
словоскладання	8	8%

Структурні типи реалій	Кількість реалій	Частка
контамінація	10	10%
аббревіація	5	5%
2. Багатокомпонентні	59	59%
1) двокомпонентні	46	46%
N + N	27	27%
PrN + N	1	1%
Adj + N	13	13%
Num + N	2	2%
Abbr + N	1	1%
PI + N	2	2%
2) трикомпонентні	11	11%
N + N + N	5	5%
Abbr + N + N	1	1%
Adj + N + N	2	2%
Adj + Adj + N	3	3%
3) чотирьохкомпонентні	1	1%
Adj + Adj + Adj + N	1	1%
4) п'ятикомпонентні	1	1%
Adj + N + PI + N + N	1	1%
Загальна кількість	100	100%

Таким чином, одно- та багатокомпонентні реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби представлені майже в рівних частках – 41% та 59% відповідно, тобто, з невеликим переважанням багатокомпонентних реалій.

Серед однокомпонентних реалій найчастіше зустрічаються такі, що утворені шляхом афіксації (15%), контамінації (10%) та словоскладання (5%),

що відповідає найбільш продуктивним засобам словотвору в сучасній англійській мові.

Серед багатокomпонентних реалій переважають двокомпонентні (46%), які найчастіше творяться за схемами «іменник + іменник» (27%) та «прикметник + іменник» (13%). Це, власне, – найбільш типові схеми творення словосполучень в англійській мові. Також досить розповсюдженими є трикомпонентні реалії (11%), переважно такі, що утворені за схемою «іменник + іменник + іменник» (5%).

Висновки до розділу 2

1. Семантичний аналіз реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби дозволив виділити 15 об'єктів номінації реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби: «іменування людини або груп людей», «організації та особи, що займаються боротьбою з розповсюдженням пандемії», «критичні професії», «особливості поширення хвороби», «хронологія розповсюдження пандемії», «захворювання та їх наслідки», «медична допомога та щеплення», «засоби захисту від пандемії», «суспільні наслідки пандемії», «суспільне життя в період пандемії», «суспільно-політичні заходи регулювання життя населення», «регулювання наслідків пандемії у сфері медицини», «ставлення людей до пандемії», «цифрові технології» та «гастрономічні звички». Найчастіше реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби позначають іменування людини або груп людей (10%), засоби захисту від пандемії (10%), суспільно-політичні заходи регулювання життя населення (10%), захворювання та їх наслідки (9%) та ставлення людей до пандемії (9%).

2. Реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби виникли не лише в період пандемії; багато з них ефективно використовувалися і раніше, але стали актуальними та загальновідомими лише під час пандемії. Зокрема, часом появи аналізованих реалій є XVII-XXI

століття, при цьому в подальші століття їх кількість лише зростає. При цьому, якщо із XVII століття сучасне суспільство взяло лише 3% проаналізованих реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби, то з XXI століття, а саме – з часу появи і розповсюдження пандемії – суспільство взяло уже 55% реалій.

3. За структурою реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби поділяються на одно- і багатокomпонентні. Найчастіше це – багатокomпонентні реалії (59%), а саме – двокomпонентні (46%), трикомпонентні (11%), чотирьохкомпонентні (1%) та п'ятикомпонентні (1%). Тож найбільш розповсюдженими серед багатокomпонентних реалій є дво- та трикомпонентні. Серед двокomпонентних реалій переважають такі, що створюються за схемами «іменник + іменник» (27%) та «прикметник + іменник» (13%). Серед трикомпонентних реалій використовуються переважно такі, що утворені за схемою «іменник + іменник + іменник» (5%). Основними засобами творення однокомпонентних реалій (41%) є афіксація (15%), контамінація (10%) та словоскладання (5%).

РОЗДІЛ 3

ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1 Лексичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

Лексичні засоби передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби включають збереження вихідної форми латиницею або перекладацькі трансформації, такі як транскрипція, транслітерація та калькування. Розглянемо особливості застосування наведених засобів відтворення реалій при перекладі.

У випадку, коли реалією є власна назва, а саме – назва організації, компанії, доцільно передати її назву із **збереженням вихідної форми**, оскільки сучасні тенденції демонструють, що українці все частіше сприймають на письмі назви організацій саме у вихідній формі. У цей спосіб відтворено такі реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби:

– *Microsoft Teams*: (14) *Defiant in the face of Covid isolation, older people across the country ventured online, often for the first time, and mastered technology: reading bedtime stories to grandchildren over Zoom and holding book clubs on Microsoft Teams* (UZ: URL) – Зоставшись в ізоляції через ковід, люди похилого віку по всій країні заходили в Інтернет, часто вперше, і опановували технології: читали онукам перед сном через «Zoom» та брали участь у зібраннях книжкових клубів у «Microsoft Teams»;

– *AstraZeneca*: (79) *On 8 April the federal government heeded the advice of its independent health expert advisory body to avoid giving the AstraZeneca vaccine to under-50s, amid fears of a potential but extremely rare link to unusual blood clots* (FLL: URL) – 8 квітня федеральний уряд прислухався до поради свого незалежного дорадчого органу з питань охорони здоров'я уникати введення

вакцини «AstraZeneca» людям до 50 років на тлі побоювань щодо потенційного, але надзвичайно рідкого зв'язку з утворенням тромбів;

– *Pfizer*: (80) *The advice recommended adults aged under 50 receive the Pfizer vaccine as a “preferred choice” over AstraZeneca, but said it was up to individuals affected to decide whether to go ahead with an AstraZeneca vaccination in discussion with their doctor* (FLL: URL) – Дорослим у віці до 50 років рекомендовано отримувати вакцину «Pfizer» як «кращий вибір» перед «AstraZeneca», однак зазначалося, що особи самі повинні вирішити, чи продовжувати вакцинацію «AstraZeneca», обговоривши це питання зі своїм лікарем.

Транскрипція застосовується найчастіше у випадку, коли компонентами реалій є інтернаціоналізми. У таких випадках звукова форма реалії передається засобами алфавіту української мови:

– *smombie* [zɒm.bi] – *смомбі*: (3) *Smombies [smartphone zombies] just scrolling through pages of information, waiting for a reaction* (DSCR: URL) – «Смомбі» [смартфонні зомбі] просто прокручують сторінки інформації, чекаючи реакції;

– *lockdown* ['lɒkdaʊn] – *локдаун*: (17) *The coronavirus lockdown has put a strain on couples, new data has confirmed, with family therapists and lawyers noting a jump in clients seeking counselling or divorce* (PLD: URL) – Нові дані від сімейних терапевтів та адвокатів підтверджують, що локдаун через коронавірус призвів до стрибка у кількості клієнтів, які звертаються за консультацією або розлученням;

– *locktail* ['lɒkteɪl] – *локтейль*: (26) *Limoncello locktails! How to make delicious drinks from years-old holiday booze* (LL: URL) – Локтейлі з лимончелло! Як приготувати смачні напої зі старої доброї святкової випивки;

– *quarantini* ['kwɒrəntiːni] – *квантіні*: (27) *If you ever needed proof of the resilience of the human spirit (or just how much people love booze), the quarantini is exhibit A* (LL: URL) – Якщо вам коли-небудь знадобиться доказ стійкості

людського духу (або просто того, наскільки люди люблять випивку), карантині – це експонат номер один;

– *lockdown baby boom* ['lɒkdaʊn 'beɪbi bʊm] – *локдаун-бейбі-бум*: (35) *Despite the much-talked of lockdown baby boom, experts in New Zealand say the strained economic climate was likely to cause would-be parents to delay baby plans instead* (NZ: URL) – Незважаючи «локдаун-бейбі-бум», про який говорять, експерти в Новій Зеландії заявляють, що напружений економічний клімат, швидше за все, призведе до того, що натомість батьки відкладатимуть плани щодо народження дитини;

– *Covid States Project* ['kɒvɪ:d 'steɪts 'prɒdʒekt] – *Ковід стейтс проджект*: (96) *Recent polling has shown that vaccine skepticism has a partisan bent: 30% of Republicans said they would not get the vaccine versus 11% of Democrats, according to the Covid States Project* (VP: URL) – Недавні опитування показали, що скептицизм щодо вакцинації має певний характер, пов'язаний із партійною належністю: згідно з даними «Ковід стейтс проджект», 30% республіканців заявили, що не отримають вакцину, проти 11% демократів.

При застосуванні транскрипції використовується адаптація форми лексичної одиниці до норм української мови, зокрема, додавання суфіксів та закінчень української мови:

– *isolation* [ˌaɪsəˈleɪʃən] – *ізоляція*: (4) *Millions of us are doomscrolling in isolation, robbed of the collective sense-making on which we usually rely* (DSCR: URL) – Мільйони з нас шукають погані новини через ізоляцію, позбавившись колективного осмислення, на яке ми зазвичай покладаємось;

– *Zump* ['zʌmp] – *зумпанути*: (24) *Who is getting Zumped? Julia Moser, for starters* (PLD: URL) – І кого «зумпанули»? Наприклад, Джулію Мозер;

– *Gazump* [gəˈzʌmp] – *газумпанути*: (25) *Cos then the dumpee could say they had been Gazumped. There you go* (PLD: URL) – Тому що покинутий міг би сказати, що його «газумпанули». Ось так.

Порядок слів у словосполученні при транскрибуванні може змінюватися, наприклад, *video-chat sites* ['vɪdiˌoʊ 'tʃæt 'saɪtɪz] – *сайти відеочатів*: (23) *Dating*

on video-chat sites has been a thing since this started. Just because you can't actually go out there doesn't mean you can't put yourself out there, if you know what I am saying (PLD: URL) – З тих пір, як це почалося, знайомства на сайтах відео-чатів стали актуальними. Те, що ти насправді не можеш вийти, не означає, що ти не можеш бути там, якщо ти розумієш, про що я кажу.

Наступний спосіб передачі реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби – це **транслітерація**. Її застосування є доцільним при відтворенні лексичних одиниць, що походять з латинської мови, наприклад, *coronavirus* [kə'ɹɒʊnə,vairəs] – *коронавірус*: (7) “*Let's hope they all infect each other*” is the common sentiment, but people who believe that coronavirus is not real or not serious do not live in isolation (ACC: URL) – Часто думають: «Будемо сподіватися, що вони всі позаражають одне одного», але люди, які вважають, що коронавірус є нереальним або несерйозним, не живуть в ізоляції.

К деяких випадках транслітерація також доцільна при відтворенні багатокomпонентних реалій, також таких, що походять із міжнародної мови медицини – латини, із адаптацією їх окремих компонентів до морфологічних норм української мови, наприклад, *post-Covid syndrome* ['pəʊst 'kɔ:vid 'sɪndrəʊm] – постковідний синдром: (76) *So the NHS programme is a good start, but the government must also pledge help and recognition of the havoc wreaked by post-Covid syndrome* (LH: URL) – Тож програма Міністерства охорони здоров'я – це хороший старт, але уряд також повинен пообіцяти допомогу та визнання хаосу, спричиненого постковідним синдромом.

Особливо ефективним при відтворенні українською мовою англомовних реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби є **калькування**, яке особливо доцільним постає при відтворенні реалій, утворених шляхом контамінації:

– *Covidiosis* (*Covid* + *idiosis*) – *ковідіотизм* (*ковід* + *ідіотизм*): (5) *Denial of the basic facts of the coronavirus outbreak is not confined to conspiracy theorists but has crept into what passes for government policy. Covidiosis is now mainstream* (ACC: URL) – Заперечення основних фактів спалаху коронавірусу не зводиться

лише до теорій змови, але прокралося самої державної політики. Зараз ковідіотизм – це мейнстрім;

– *Coronacation* (coronavirus + vacation) – *коронавідпустка* (коронавірус + відпустка): (28) *Many of these have bubbled up over the past few weeks – “lexit” or “covexit” for the strategies around exiting lockdown and economic hardship, or “coronacation” for working from home, and so on* (LL: URL) – Багато з них з’явилося в останні кілька тижнів – «лексіт» або «ковексіт» для стратегій, що стосуються виходу із режиму локдауну та економічних труднощів, або «коронавідпустка» для роботи вдома тощо;

– *coronapocalypse* (coronavirus + apocalypse) – *коронапокаліпсис* (коронавірус + апокаліпсис): (33) *There’s been a flourishing of these types of blend – “covideo party”, “coronapocalypse”, “covidivorce” to name just a few* (LL: URL) – Відбувся розквіт цих типів блендів – серед них «ковідео», «коронапокаліпсис», «коронарозлучення»;

– *infodemic* (information + pandemic) – *інфопандемія* (інформація + пандемія): (58) *Luigi Di Maio says “infodemic” is damaging Italy’s image and “jackals” will be punished* (WHO: URL) – Луїджі Ді Майо заявив, що «інфопандемія» шкодить іміджу Італії, і «шакали» будуть покарані;

– *maskhole* (mask + asshole) – *маскозел* (маска + козел): (100) *Maskhole: Not wearing a mask? You know who you are* (VP: URL) – Маскозел: не носиш маску? Тож знаєш, хто ти.

Калькування також може передбачати поморфемну передачу реалій, наприклад, *pre-symptomatic* – *передсимптомний*: (45) *One of the complications is that some people who appear to be infected but asymptomatic are in fact pre-symptomatic – they can go on to, for instance, experience a mild course of disease* (WHO: URL) – Одне з ускладнень полягає в тому, що деякі люди, які виявляються інфікованими, але безсимптомними, насправді є передсимптомними – вони можуть пережити, наприклад, легкий перебіг захворювання.

Ще один характерний випадок використання калькування – передача при перекладі прикметниково-іменникових словосполучень, компоненти яких мають еквіваленти в українській мові:

– *first wave* – *перша хвиля*: (10) *Yet again, Brexit is reminding us that this government is entirely incompetent, but let's hope that something has been learned from the pandemic's terrible first wave* (ACC: URL) – Знову ж таки, Брексіт нагадує нам про те, що цей уряд є абсолютно некомпетентним, але будемо сподіватися, що з жахливої першої хвилі пандемії він виніс хоч якісь уроки;

– *physical distancing* – *фізичне дистанціювання*: (16) *The expression “social distancing”, for example, has gone from being a relatively unknown piece of academic jargon to something we hear multiple times a day (although the World Health Organization prefers “physical distancing”)* (UZ: URL) – Наприклад, вираз «соціальне дистанціювання» перетворився з відносно невідомої частини академічного жаргону на те, що ми чуємо кілька разів на день (хоча Світова організація охорони здоров'я вважає за краще термін «фізичне дистанціювання»);

– *asymptomatic transmission* – *безсимптомна передача*: (43) *Van Kerkhove, the WHO's Covid-19 technical lead, said that on asymptomatic transmission “we don't have the answer yet”* (WHO: URL) – Ван Керхов, технічний керівник ВООЗ з питань Covid-19, сказавла, що щодо безсимптомної передачі «у нас поки що немає відповіді»;

– *global pandemic* – *глобальна пандемія*: (49) *You want to tell them that you're delivering essential supplies during a global pandemic and they shouldn't even be out, but in your employer's van and uniform you obviously just have to bite your tongue and suck it up* (WHO: URL) – Ви хочете сказати їм, що доставляєте необхідні запаси під час глобальної пандемії, і вони навіть не повинні виходити на вулицю, але у фургоні та формі вашого роботодавця вам, очевидно, просто потрібно прикусити язик;

– *surgical mask* – *хірургічна маска*: (66) *At the opposite end of the scale, for lower-risk situations, single-use disposable aprons, surgical masks and gloves are*

considered adequate (WHO: URL) – На протилежному кінці шкали для ситуацій з меншим ризиком одноразові фартухи, хірургічні маски та рукавички вважаються адекватним засобом захисту;

– *post-viral fatigue – післявірусна втома*: (74) *During May, I recovered from the worst of it, only to be felled again by a bout of post-viral fatigue that is almost as bad as the disease itself* (LH: URL) – Протягом травня я оговталася від найгіршого з них, і одразу ж знову зазнала нападу післявірусної втоми, яка майже так само неприємна, як сама хвороба;

– *mass vaccination – масова вакцинація*: (85) *She also said that GPs would be unlikely to be able to deliver the Pfizer vaccine at their clinics, and that the Pfizer vaccine would need to be delivered at mass vaccination centres* (LH: URL) – Вона також сказала, що лікарі-терапевти рактики навряд чи зможуть доставити вакцину «Pfizer» у свої клініки, бо вакцину «Pfizer» потрібно буде доставити в центри масової вакцинації;

– *second dose – друга доза*: (86) *I've been told that hopefully advice on my second dose will be released soon* (LH: URL) – Мені сказали, що, сподіваюся, незабаром будуть інструкції щодо другої дози.

Таким чином, під час відтворення реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби українською мовою такі реалії можуть залишатися у вихідній формі, коли вони є ономастичними, або ж переклад може здійснюватися з використанням транскрипції і транслітерації, коли відтворюються реалії-інтернаціоналізми, або калькування, коли компоненти реалій мають еквіваленти українською мовою.

3.2 Лексико-семантичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

На лексико-семантичному рівні реалії суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби відтворюються із використанням

таких перекладацьких трансформацій, як диференціація, генералізація, конкретизація та модуляція.

Диференціація передбачає такий спосіб перекладу, коли при відтворенні багатокomпонентних реалій значення одного із компонентів потребує уточнення, а тому при перекладі обирається найбільш доцільний відповідник компонента відповідно до контексту, в якому він використовується:

– *care packages* – пакети допомоги: (57) *People would send us letters of thanks and care packages etc. as key workers and we felt valued* (WHO: URL) – Люди надсилали нам подяки, пакети допомоги та ін. як ключовим працівникам, і ми почувались поціновуваними;

– *civil protection authority* – організація з цивільного захисту: (60) *Italy's civil protection authority said on Thursday that out of the 528 confirmed cases, 37 people had recovered from the illness, including two Chinese tourists who had been undergoing treatment in Rome since late January* (WHO: URL) – Організація з цивільного захисту Італії заявила в четвер, що з 528 підтверджених випадків 37 людей вилікувались від хвороби, в тому числі двоє китайських туристів, які проходили лікування в Римі з кінця січня;

– *PPE* (*personal protection equipment*) – ЗІЗ (*засоби індивідуального захисту*): (64) *PPE – or the lack of it – has been one of the key issues making headlines since coronavirus reached the UK* (WHO: URL) – ЗІЗ – або їх відсутність – були одним із ключових питань, що висвітлювали заголовки з моменту виявлення коронавірусу у Великобританії.

Застосування **генералізації** уможливорює спрощення розуміння реалій людиною, не досить знайомою із ситуацією, через заміну лексичної одиниці із більш конкретним значенням лексичною одиницею із більш загальним значенням:

– *Covid* (хвороба, викликана коронавірусом у 2019 році) – *коронавірус* (вірус, що викликає захворювання): (6) *Some of them lead huge countries and tell us Covid is but a mild flu, such as Jair Bolsonaro* (ACC: URL) – Деякі з них, такі

як Джаір Болсонаро, очолюють величезні країни і кажуть нам, що коронавірус – це лише легкий грип;

– *NHS* (організація) – *медичний* (належність до певної сфери діяльності): (48) *In lockdown one it felt a little embarrassing at times – people would wave, even stop and applaud as you went past as if you were a NHS worker* (WHO: URL) – Під час локдауну часом було трохи соромно – люди махали, навіть зупинялись і аплодували, коли ви проходили повз, ніби ви медичний працівник;

– *GP* (різновид лікаря) – *лікар* (як професія взагалі): (84) *After a month with no word, but knowing immunisations were still being delivered to group 1a and therefore not expecting my turn to come any time soon, I called my GP* (FLL: URL) – Через місяць без жодного слова, але знаючи, що щеплення все ще робили групі 1a, і тому не очікуючи, що скоро настане моя черга, я зателефонував своєму лікареві.

Генералізації може підлягати також не вся реалія, а її окремі компоненти, наприклад, emergency rescue package – надзвичайний пакет заходів: (72) *Happily, the recent news about the emergency rescue package for the UK’s cultural industries, including my own, was followed by the NHS announcing an online Covid-19 rehab service, promising a “personalised package of aftercare”* (LH: URL) – На щастя, нещодавні новини про надзвичайний пакет заходів для культурних галузей Великобританії, включаючи мою власну, були підтверджені Міністерством охорони здоров’я, оголосивши онлайн-реабілітаційну службу для постраждалих від коронавірусу, пообіцявши «персональний пакет медичної реабілітації».

При застосуванні **конкретизації**, навпаки, слово із більш загальним значенням замінюється словом із більш конкретним значенням. Конкретизація застосовується як засіб перекладу багатокomпонентних реалій:

– *national executive officer* – *національний виконавчий директор*, де *officer* як тип посади замінено на *директор* як назву конкретної посади: (18) *Its national executive officer, Nick Tebbey, said this statistic was directly related to the finding that 55% of people reported feeling challenged by their living arrangements*

during this time (PLD: URL) – Національний виконавчий директор компанії, Нік Теббі, заявив, що ця статистика безпосередньо пов'язана з тим, що 55% людей повідомили, що відчувають занепокоєння щодо спільного проживання в цей період;

– *asymptomatic people* – безсимптомні хворі, де *people* як назва людей взагалі замінено на *хворі* як конкретний тип людей: (44) *Her comment at the WHO's Monday press briefing about its rarity was based on two or three studies following up the contacts of asymptomatic people, and unpublished data shared by countries or experts with her organization* (WHO: URL) – Її коментар на брифінгу ВООЗ у понеділок про її рідкість базувався на двох-трьох дослідженнях, що прослідковували контакти безсимптомних хворих, та неопубліковані дані, якими країни або експерти обмінювалися з її організацією;

– *Covid denial* – ковід-дисидентство, де *denial* як просто заперечення чогось відтворено як *дисидентство*, тобто, заперечення державної або суспільної політики: (8) *Covid denial is not confined to those who devour conspiracy theories, those who have morphed from militant anti-vaxxers to believe that coronavirus was invented by Bill Gates / the Chinese / the Jews to control us all so we are ready to be microchipped into subservience* (ACC: URL) – Ковід-дисидентство не обмежується лише тими, хто поглинає теорії змови, тими, хто перетворився з войовничих антивакцинщиків, на думку яких коронавірус був створений Біллом Гейтсом / китайцями / євреями, щоб контролювати нас усіх та підготувати до того, щоб поставити нам мікрочіпи та підкорити нас;

– *Community Spread* – поширення у групах, тобто, поняття про суспільство взагалі передається поняттям про складові суспільства – групи: (46) *Community Spread. Sometimes, a person can trace how they got the virus because they know that they've been in contact with someone who's sick* (WHO: URL) – Поширення у групах. Іноді людина може простежити, від кого вона заразилася вірусом, бо знає, що контактувала з хворим.

При застосуванні **модуляції** лексична одиниця замінюється такою, що логічно пов'язана з нею:

– *togetherness* як опис спільності взагалі передано ознакою спільності – *спільний час*: (21) *But also having too much togetherness isn't good for intimacy as it can kill desire, so there is that problem too* (PLD: URL) – Але також занадто багато спільного часу погано для інтимних стосунків, оскільки це може вбити бажання, тому є і така проблема;

– *maskless* – *безмасочники*, тобто, люди, які не носять маски, описуються в перекладі як такі, що роблять це принципово, а не просто так: (50) *The maskless hordes and the QAnon conspiracy spouters seem to grow by the day* (WHO: URL) – Орди безмасочників та учасники конспірологічної групи «Кью-Анон», здається, збільшуються з кожним днем;

– *self-quarantine* – добровільний карантин, де вказівка на особу, яка йде на карантин, замінюється вказівкою про мотивацію до карантину: (61) *Several other countries, including the UK, US, Ireland and Israel, have warned their citizens against all but essential travel to the affected areas in Italy and told people returning from the outbreak zones to self-quarantine* (WHO: URL) – Кілька інших країн, включаючи Великобританію, США, Ірландію та Ізраїль, застерегли своїх громадян від усіх, крім необхідних, поїздок до постраждалих районів Італії та наказали людям, що повертаються із зон спалаху, піти на добровільний карантин;

– *immunization* як назва процедури відтворюється як *щеплення*, тобто, сам процес, завдяки якому досягається імунізація: (83) *After a month with no word, but knowing immunisations were still being delivered to group 1a and therefore not expecting my turn to come any time soon, I called my GP* (FLL: URL) – Через місяць без жодного слова, але знаючи, що щеплення все ще робили групі 1a, і тому не очікуючи, що скоро настане моя черга, я зателефонував своєму лікареві;

– *vaccine passport* – *паспорт вакцинації*, де назва паспорту зміщується з назви речовини на назву процесу: (90) *Some businesses and lawmakers believe they have a simple solution that will allow people to gather in larger numbers again: vaccine passports* (VP: URL) – Деякі підприємства та законодавці вважають, що

вони мають просте рішення, яке дозволить людям знову збиратися у більшій кількості: паспорти вакцинації;

– *mandatory vaccines* – обов'язкова вакцинація, де назва зміщується з назви речовини на назву процесу: (93) *Though conservative figures like Donald Trump Jr, who called vaccine passports “invasive”, have started to broadly attack Democrats for backing vaccine passports, the White House has made it clear the federal government has no plans to release a vaccine passport, or require mandatory vaccines* (VP: URL) – Хоча такі консервативні діячі, як Дональд Трамп-молодший, який назвав паспорти вакцинації «інвазивними», почали широко атакувати демократів за підтримку паспортів вакцинації, Білий дім дав зрозуміти, що федеральний уряд не планує випускати паспорта вакцинації або вимагати обов'язкової вакцинації;

– *herd immunity* – колективний імунітет, де метафорична назва групи людей замінена неметафоричною: (99) *Miller said the ultimate goal would be to reach herd immunity in the US, which would nix the need for vaccine passports but would require working through the skepticism that exists in the country* (VP: URL) – Міллер сказав, що кінцевою метою буде досягнення колективного імунітету в США, що позбавить потреби у паспортах вакцинації, але вимагатиме подолання скептицизму, який існує в країні.

Таким чином, лексико-семантичні перекладацькі трансформації дозволяють уточнити значення реалій суспільно-політичної сфери у період коронавірусної хвороби при перекладі. Лексико-семантичні трансформації викликані необхідністю зробити текст зрозумілим для цільової аудиторії.

3.3 Граматичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

Перелік граматичних перекладацьких трансформацій, що використовуються при відтворенні в українськомовних перекладах

англомовних реалій суспільно-політичної сфери у період коронавірусної хвороби, включають граматичні заміни, додавання та вилучення.

Граматичні заміни викликані відмінностями між граматичними ладами англійської та української мови. Зокрема, більшість граматичних замін – це заміни частиномовної належності лексичних одиниць з огляду на різницю у правилах сполучення слів в англійській та українській мовах. До таких морфологічних замін належать наступні випадки:

1) прикметник → іменник, наприклад, *new normal* – нова норма: (12) *The “new normal” is a patchwork of individuals evaluating risk and making decisions* (ACC: URL) – «Нова норма» – це низка людей, які оцінюють ризик та приймають рішення;

2) іменник → прикметник, наприклад:

– *banana bread era* – часи бананового хліба: (31) *Remember the banana bread era? An age of innocence, when we still thought lockdown was going to be like a wet half-term in an Enid Blyton book – a bit dull, but gosh, surely we can make the best of it with some cheery baking and 1,000-piece jigsaws* (LL: URL) – Пам’ятаєте часи бананового хліба? Епоха невинності, коли ми все ще думали, що локдаун буде подібним до сезону дощів в книзі Енід Блайтон – трохи нудно, але боже, напевно, ми можемо зробити його кращим за допомогою веселої випічки та 1000 інструментів;

– *key workers* – ключові працівники: (47) *From debit card refuseniks pulling down their masks to lick their fingers, to families treating a trip to the supermarket as a social outing, many felt they were now the “forgotten key workers”* (WHO: URL) – Від відмовників від дебетових карток, які знімають маски, щоб облизати пальці, до сімей, які сприймають поїздку в супермаркет як соціальну розвагу, багато хто вважав, що вони зараз «забуті ключові працівники»;

– *mask etiquette* – масковий етикет: (55) *A till worker in a supermarket in Scotland said mask etiquette was poor* (WHO: URL) – Працівник каси в супермаркеті Шотландії заявив, що масковий етикет нікуди не годиться.

– *quarantine requirements* – карантинні обмеження: (92) *Hawaii is working with multiple companies on a vaccine passport system that would allow travelers to bypass Covid-19 testing and quarantine requirements if vaccinated* (VP: URL) – Гаваї співпрацюють з декількома компаніями над системою паспортів вакцинації, яка дозволить подорожуючим обходити тестування на ковід-19 та карантинні обмеження, якщо людина щеплена.

3) дієприкметник → прикметник, наприклад, *counselling service* – консультативна служба: (20) *Often a lot of people find that it gets pretty intolerable over the break and, come January, they call a counselling service or seek help* (PLD: URL) – Часто багато людей виявляють, що на канікулах стає нестерпно, і, приходячи в січні, вони телефонують до консультативної служби або звертаються за допомогою;

4) дієприкметник → іменник, наприклад, *flattening the curve* – згладжування кривої: (40) *Covid-19 outbreak: what do health experts mean by “flattening the curve”?* (CO: URL) – Спалах Ковід-19: що мають на увазі експерти в галузі охорони здоров'я, говорячи про «згладжування кривої»?;

5) дієслово → іменник, наприклад, *to socialize* – спілкування: (52) *One home shopper working in Sussex said there had been an increase in people treating a trip to the supermarket as a day out or an excuse to socialize* (WHO: URL) – Один спеціаліст із доставки товарів додому, що працює в Сассексі, сказав, що збільшилось число людей, які сприймають поїздки в супермаркет як вихідний день або привід для спілкування.

Інший випадок граматичних замін – це заміна категорії числа іменників відповідно до контексту:

– *secret party* – таємні вечірки: (56) *On New Year's Eve I overheard lots of customers talking about the secret party they were having and laughing about breaking the rules* (WHO: URL) – Напередодні Нового року я чув, як багато клієнтів розмовляли про таємні вечірки, які вони влаштовують, і сміялися над порушенням правил;

– *vaccine eligibility tool* – інструмент доступності вакцин: (82) *Back at the beginning of February when the ABC put out its vaccine eligibility tool, I jumped on and found I was in group 1b* (FLL: URL) – На початку лютого, коли ABC випустила інструмент доступності вакцин, я сховався і виявив, що потрапив до групи 1b.

До граматичних заміन належить також переструктурування словосполученні із заміною зв'язків між його компонентами:

– *post-lockdown divorce* – розлучення після локдауну: (22) *Post-lockdown divorce: jump in number of Australian couples seeking help* (PLD: URL) – Розлучення після локдауну: збільшення кількості австралійських пар, які звертаються за допомогою;

– *stay-at-home* – залишайтеся вдома: (30) *Time to step up your stay-at-home game – we are entering the tricky, followup era of whatever this is* (LL: URL) – Час активізувати вашу гру «залишайтеся вдома» – ми вступаємо в хитру епоху подальшого розвитку, чим би це не було.

Додавання застосовується у першу чергу як засіб створення зв'язку між компонентами словосполучення, наприклад, *coronavirus panic* – паніка щодо коронавірусу: (59) *Italy's foreign minister has said misinformation is damaging the country as he tries to calm a growing coronavirus panic while announcing a crackdown on the "jackals" selling face masks online for more than €1,000* (WHO: URL) – Міністр закордонних справ Італії заявив, що дезінформація завдає шкоди країні, намагаючись заспокоїти зростаючу паніку щодо коронавірусу, оголошуючи війну «шакалам», які продають маски для обличчя в Інтернеті на суми понад 1000 євро.

Однак найчастіше додавання є засобом тлумачення значення реалії для цільової аудиторії:

– *health secretary* – міністр охорони здоров'я: (9) *As cases rise and the health secretary, Matt Hancock, looks spooked, we are sending kids back to school and young people to college* (ACC: URL) – У той час, як випадки зростають, а

міністр охорони здоров'я Метт Хенкок виглядає збентеженим, ми відправляємо дітей назад до школи, а молодих людей до коледжів;

– *boomer remover* – засіб для видалення бумерів: (34) *Clearly, there is a fair bit of dark comedy in the jokes and memes that abound on the internet, and in many of these coinages too – compounds like “coronacoma” for the period of shutdown, or that deliciously long quarantine sleep, and “boomer remover”, used by younger generations for the devastation of the baby boomer demographic* (LL: URL). – Зрозуміло, що в жартах і мемах, якими рясніє Інтернет, є чимало похмурої комедії, а також у багатьох з цих сполук – таких, як «коронакома» на позначення часу локдауну, або того надзвичайно тривалого сну під час карантину, і «засіб для видалення бумерів», що використовується молодими поколіннями для опису спустошуючого ефекту пандемії на покоління бейбі-бумерів;

– *frontline worker* – працівник передового ешелону: (54) *It may sound a bit dramatic, but we feel like we are literally putting our lives on the line, like any frontline worker, so that people can eat* (WHO: URL) – Це може звучати дещо драматично, але ми відчуваємо, що буквально ставимо своє життя на ваги, як будь-який працівник передового ешелону, щоб люди могли їсти;

– *vaccine verification* – перевірка статусу вакцинації: (88) *Some lawmakers and businesses are in favor of vaccine verification, but civil liberties and privacy questions abound* (VP: URL) – Деякі законодавці та компанії виступають за перевірку статусу вакцинації, проте є безліч питань щодо громадянських свободи та конфіденційності;

– *vaccine passport supporters* – прихильники введення паспортів вакцинації: (91) *Vaccine passport supporters see a future where people would have an app on their phone that would include their vaccine information, similar to the paper record card from the Centers for Disease Control and Prevention (CDC) that is given when a person is vaccinated* (VP: URL) – Прихильники введення паспортів вакцинації бачать майбутнє таким, що люди матимуть на своєму телефоні додаток, який міститиме інформацію про вакцинацію, подібну до

паперової картки записів Центрів контролю та профілактики захворювань, яку отримують, коли людину вакцинують;

– *vaccine hesitancy* – вагання щодо необхідності вакцинації: (94)

Sensitivity around a vaccine passport is probably an offshoot of a broader vaccine hesitancy (VP: URL) – Чутливість навколо питання щодо паспортів вакцинації, мабуть, є наслідком більш глобального вагання щодо необхідності вакцинації.

Доцільність застосування **вилучення** обумовлена необхідністю спрощення розуміння реалій аудиторією, наприклад:

– *worst-case scenario* – найгірший сценарій: (11) *Leaked government papers*

detailing the worst-case scenario for a second (a further 80,000 deaths) are grim (ACC: URL) – Нещодавно оприлюднені урядові документи, де детально описується найгірший сценарій другої (ще 80 тисяч смертей), не додають оптимізму;

– *single-use disposable aprons* – одноразові фартухи: (65) *At the opposite*

end of the scale, for lower-risk situations, single-use disposable aprons, surgical masks and gloves are considered adequate (WHO: URL) – На протилежному кінці шкали для ситуацій з меншим ризиком одноразові фартухи, хірургічні маски та рукавички вважаються адекватним засобом захисту;

– *long-sleeved disposable fluid-repellent gown* – одноразовий халат, що не

пропускає рідину: (67) *For the riskiest procedures on possible and confirmed cases, a long-sleeved disposable fluid-repellent gown (covering the arms and body) or disposable fluid-repellent coveralls, the highest specification filtering face mask (FFP3), a full-face shield or visor and gloves are recommended* (WHO: URL) – Для найризикованіших процедур у можливих і підтверджених випадках рекомендується вдягати одноразовий халат, що не пропускає рідину (що охоплює руки та тіло), або одноразовий комбінезон, що не пропускає рідину, фільтруюча маска для обличчя найвищого рівня (FFP3), щит або козирок на все обличчя і рукавички.

Отже, основними граматичними засобами відтворення реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби в українському

перекладі є граматичні заміни, додавання та вилучення. Їх застосування ситуативним та зумовлене найчастіше граматичними відмінностями між мовою оригіналу та мовою перекладу, а також необхідністю спрощення тексту для його розуміння цільовою аудиторією.

3.4 Лексико-граматичні трансформації як засіб передачі при перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби

На лексико-граматичному рівні основними засобами відтворення в українському перекладі реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби є антонімічний переклад та цілісне перетворення.

Зокрема, **антонімічний переклад** зумовлений особливостями поєднання слів в англійській та українській мові, особливо – при описі засобів захисту від вірусів, реалізуючи в їх описі їх визначальні риси, наприклад, *long-sleeved disposable fluid-repellent gown* – одноразовий халат, що не пропускає рідину, *disposable fluid-repellent coveralls* – одноразовий комбінезон, що не пропускає рідину: (69, 70) *For the riskiest procedures on possible and confirmed cases, a long-sleeved disposable fluid-repellent gown (covering the arms and body) or disposable fluid-repellent coveralls, the highest specification filtering face mask (FFP3), a full-face shield or visor and gloves are recommended* (WHO: URL) – Для найризикованіших процедур у можливих і підтверджених випадках рекомендується вдягати одноразовий халат, що не пропускає рідину (що охоплює руки та тіло), або одноразовий комбінезон, що не пропускає рідину, фільтруюча маска для обличчя найвищого рівня (FFP3), щит або козирок на все обличчя і рукавички.

Трансформація **цілісного перетворення** використовується як засіб відтворення значення реалії через опис сутності об'єкта чи явища, що цією реалією позначається:

– *doomscrolling* – пошук поганих новин: (1) *There's a compulsiveness to doomscrolling. We are looking for something, even though we are not sure exactly what it is (reassurance? Truth? Validation? Answers? A vaccine?)* (DSCR: URL) – Пошук поганих новин компульсивний. Ми щось шукаємо, хоча й не впевнені, що саме (заспокоєння? правда? підтвердження? відповіді? вакцина?);

– *shutdown* – карантинні заходи: (39) *After the shutdown eased, the country's economic woes would also dissuade many from having children, Spoonley said* (NZ: URL) – Після пом'якшення карантинних заходів економічні проблеми країни також відмовлять багатьох від народження дітей, сказав Спунлі;

– *home shopper* – спеціаліст із доставки товарів додому: (52) *One home shopper working in Sussex said there had been an increase in people treating a trip to the supermarket as a day out or an excuse to socialize* (WHO: URL) – Один спеціаліст із доставки товарів додому, що працює в Сассексі, сказав, що збільшилось число людей, які сприймають поїздки в супермаркет як вихідний день або привід для спілкування;

– *long-hauler* – людина, що досі не може оговтатися від коронавірусу: (71) *But as a Covid-19 "long-hauler", I have given up trying to find an internal logic to the story of my illness* (LH: URL) – Але як людина, що досі не може оговтатися від коронавірусу, я відмовилася від спроб знайти внутрішню логіку в історії моєї хвороби;

– *aftercare* – медична реабілітація: (73) *Happily, the recent news about the emergency rescue package for the UK's cultural industries, including my own, was followed by the NHS announcing an online Covid-19 rehab service, promising a "personalised package of aftercare"* (LH: URL) – На щастя, нещодавні новини про надзвичайний пакет заходів для культурних галузей Великобританії, включаючи мою власну, були підтвержені Міністерством охорони здоров'я, оголосивши онлайнкову реабілітаційну службу для постраждалих від коронавірусу, пообіцявши «персональний пакет медичної реабілітації»;

– *jab hold-ups* – затримка надання щеплень: (77) *Clinic appointment cancellations, vaccine delivery uncertainties and jab hold-ups in aged care are*

among the problems cited (FLL: URL) – Серед названих проблем – скасування призначень у клініці, невизначеність часу доставки вакцини та затримка надання щеплень людям похилого віку.

Отже, антонімічний переклад та цілісне перетворення використовуються при відтворенні безеквівалентних реалій, розуміння яких є важливим для розуміння всього тексту.

Інформацію щодо способів відтворення реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби в українському перекладі узагальнено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Способи відтворення реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби українською мовою

Способи перекладу	Кількість реалій	Частка
1. Лексичні	41	36,9%
збереження вихідної форми	4	3,6%
транскрипція	16	14,4%
транслітерація	3	2,7%
калькування	18	16,2%
2. Лексико-семантичні	30	27%
диференціація	7	6,3%
генералізація	6	5,4%
конкретизація	7	6,3%
модуляція	10	9%
3. Граматичні	29	26,1%
граматичні заміни	16	14,4%
додавання	9	8,1%
вилучення	4	3,6%

Способи перекладу	Кількість реалій	Частка
4. Лексико-граматичні	11	9,9%
антонімічний переклад	2	1,8%
цілісне перетворення	9	8,1%
Загальна кількість	111	100%

Таким чином, найчастіше англомовні реалії суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби відтворюються в українських перекладах із застосуванням таких перекладацьких трансформацій, як калькування (16,2%), транскрипція (14,4%) та граматичні заміни (14,4%).

Висновки до розділу 3

1. Лексичні трансформації (41%) застосовуються як засоби передачі реалій, представлених у формі інтернаціоналізмів, або таких, що походять із інших мов, зокрема, латини. Найбільш дієвими лексичними трансформаціями, що використовуються при відтворенні реалій суспільно-політичної сфери періоду коронавірусної хвороби українською мовою, є калькування (16,2%) у випадках, коли слово-реалія є семантично прозорим, особливо у випадках з реаліями-словосполученнями та транскрипція (14,4%) як засіб перекладі реалій-інтернаціоналізмів. В окремих випадках використовуються також збереження вихідної форми (3,6%) та транслітерація (2,7%).

2. Лексико-семантичні перекладацькі трансформації (27%) дозволяють уточнити значення реалії при перекладі. Такі уточнення найчастіше відбуваються при застосуванні модуляції (9%). Також досить частим є засування диференціації та конкретизації (по 6,3%) як засобів специфікації значення реалії, а також генералізація (5,4%), що спрощує розуміння тексту цільовою аудиторією.

3. Основними граматичними засобами (26,1%) відтворення реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби є граматичні заміни, додавання та вилучення. Найчастіше це – граматичні заміни (14,4%), що дозволяють адаптувати форму реалій до норм української мови. Додавання (8,1%) є ситуативним та зумовлене необхідністю пояснити сутність реалії, а вилучення (3,6%) спрощує реалію для цільової аудиторії.

4. Лексико-граматичні трансформації (9,9%) використовуються у випадку передачі при перекладі реалій, для розуміння сутності яких досить їх тлумачення, як, наприклад, відбувається при застосуванні цілісного перетворення (8,1%). Антонімічний переклад (1,8%) зумовлений особливостями поєднання слів в англійській та українській мові, особливо – при описі засобів захисту від вірусів, реалізуючи в їх описі їх визначальні риси.

ВИСНОВКИ

Реалії належать до лексики народної мови, які постають носіями національного, місцевого або історичного колориту. Це – слова і словосполучення народної мови, які відображають найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту або спільно-історичних особливостей народу, нації, країни, племені, і які, таким чином, постають носіями національного, місцевого або історичного колориту. У мовознавчій парадигмі явище реалії розглядається з двох точок зору – як предмета та лексичної одиниці.

У випадку реалій, треба говорити не про переклад у буквальному розумінні, а про вибір семантико-стилістичного відповідника або трансляційне перейменування реалій. Основними труднощами відтворення реалій при перекладі є відсутність у мові перекладу відповідності та необхідність передати не тільки предметне значення, а і національне та історичне забарвлення реалії. Основними способами передачі реалій при перекладі визначаються комбінована реномінація, дескриптивна перифраза, транскрипція, ситуативний відповідник, калькування, генералізація, транспозиція на конотативному розумінні, метод уподібнення, контекстуальне тлумачення реалій.

Реалії є компонентом дискурсу, в якому вони використовуються. Реалії суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби є компонентом суспільно-політичного дискурсу, який визначається як утілена у мові політична воля та демократичне обговорення і обґрунтування будь-яких тем, які мають значення для громадян. Суспільно-політичний дискурс реалізується у таких формах, як інституціональний, мас-медійний, офіційно-діловий політичний дискурс. Це – презентаційно-іміджеві, інформативні, ритуальні, агітаційні та агонально-аргументативні жанри. Суспільно-політичними реаліями є реалії, що позначають адміністративно-територіальний устрій, органи і носії влади, громадсько-політичне життя, військові реалії тощо.

У ході дослідження проведено аналіз семантики, хронологічних рамок та структури реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби. Зокрема, за семантикою реалії розподілено на 15 груп відповідно до об'єктів номінації, при цьому найчастіше реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби позначають іменування людини або груп людей (10%), засоби захисту від пандемії (10%), суспільно-політичні заходи регулювання життя населення (10%), захворювання та їх наслідки (9%) та ставлення людей до пандемії (9%).

Оскільки реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби виникли не лише в період пандемії, часом появи аналізованих реалій є XVII-XXI століття, при цьому в подальші століття їх кількість лише зростає: якщо із XVII століття сучасне суспільство взяло лише 3% проаналізованих реалій суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби, то з XXI століття (з часу появи і розповсюдження пандемії) суспільство взяло уже 55% реалій.

Структурно реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби поділяються на одно- і багатокomпонентні. Найчастіше це – багатокomпонентні реалії (59%), а саме – двокomпонентні (46%), що створюються за схемами «іменник + іменник» (27%) та «прикметник + іменник» (13%). Серед трикомпонентних реалій (11%) використовуються переважно такі, що утворені за схемою «іменник + іменник + іменник» (5%). Основними засобами творення однокомпонентних реалій (41%) є афіксація (15%), контамінація (10%) та словоскладання (5%).

Засоби відтворення в українському перекладі англомовних реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби розподілено на лексичні, лексико-семантичні, граматичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації. Найчастіше реалії відтворюються із використанням лексичних трансформацій (41%) – калькування (16,2%) у випадках, коли слово-реалія є семантично прозорим, особливо у випадках з реаліями-словосполученнями та транскрипція (14,4%) як засіб перекладі реалій-

інтернаціоналізмів. Другою за частотою групою є лексико-семантичні перекладацькі трансформації (27%), які дозволяють уточнити значення реалії при перекладі, зокрема, при застосуванні модуляції (9%). Основними граматичними засобами (26,1%) відтворення реалій суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби є граматичні заміни (14,4%), що дозволяють адаптувати форму реалій до норм української мови. Лексико-граматичні трансформації (9,9%) найчастіше представлені цілісним перетворенням (8,1%) як засобом передачі значення реалії через опис її сутності.

Загалом, найчастіше англомовні реалії суспільно-політичної сфери періоду пандемії коронавірусної хвороби відтворюються в українських перекладах із застосуванням таких перекладацьких трансформацій, як калькування (16,2%), транскрипція (14,4%) та граматичні заміни (14,4%).

До перспектив подальших досліджень в обраній галузі є порівняльний аналіз перекладів реалій суспільно-політичної сфери українською та іншими мовами, оскільки робота демонструє, що способи перекладу залежать від наявності інформації щодо пандемії у певному суспільстві. До того ж, подальших досліджень вимагає типологія реалій відповідно до їх структури, семантики, мотивації, хронотопних рамок тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории переводов. Москва: Международные отношения, 1975. 237 с.
2. Божеску М. Г. Сучасні дослідження політичного дискурсу. Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. Актуальні проблеми когнітивної лінгвістики. 2013. № 14 (273). Ч. I. С. 6–11.
3. Бокова П. М. Реалії та проблеми їх перекладу в іспанській мові. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2011. № 26. С. 29–35.
4. Болкарьова О. В. Аналіз політичного дискурсу в сучасному українському та англomовному просторі мас-медіа. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. № 1. Ч. 2 Т. 31 (70). С. 20–23.
5. Бондар М. В. Описовий переклад як спосіб відтворення безеквівалентної турецької лексики в українських художніх перекладах. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2014. № 2 (5). С. 42–46.
6. Вайсбурд М. Л. Реалии как элемент страноведения. *Русский язык за рубежом*. 1972. № 3. С. 98–101.
7. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. Москва: Наука, 1976. 240 с.
8. Вернигорова, В. А. Перевод реалий как объекта межкультурной коммуникации. *Молодой ученый*. 2010. № 3 (14). С. 184–186.
9. Виноградов В. С. Ведение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
10. Виноградов В. С. Перевод. Общие и лексические вопросы: учеб. пособие. Москва : Изд-во КДУ, 2004. 240 с.
11. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Международные отношения. Москва, 1980. С. 18–93.

12. Волошина А. Безеквівалентна лексика близькоспоріднених мов: проблема семантичної структури. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2000. № 16. С. 56–64.

13. Воробьев В. В. Лингвокультурология (теория и методы). Москва: Высш. шк., 1986. 331 с.

14. Гаврилюк Ю. Статус реалії в системі без еквівалентної лексики. URL: <http://englishcontext.kpnu.edu.ua/2020/04/01/status-realii-v-systemi-bezekvivalentnoi-leksyky/> (дата звернення: 24.11.2020)

15. Гатилова А. К. Безэквивалентная лексика как понятие и явление: дисс. на соиск. уч. степени канд. филол. наук: 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Московский педагогический университет. Москва, 1996. 171 с.

16. Герасімова О. Особливості перекладу мовних реалій як одиниць безеквівалентної лексики. *Наукові записки. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2015. № 22. С. 242–246.

17. Герцовська Н. О. Реалія як лінгвістичне явище. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2014. № 12. С. 36–42.

18. Глушко И. В. Роль социального доверия в организации политического дискурса. *Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер. 7, Филос.* 2011. № 1 (13). С. 59–67.

19. Гопак И. М., Бабенко О. В. Особенности перевода реалий в английском языке. *Развитие гуманитарных наук. Проблемы и перспективы*. 2009. № 5 (13). С. 53–56.

20. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация. Москва: Прогресс, 1989. 312 с.

21. Дудченко. О. Функціонально-стилістичні особливості політичної програми як типу тексту. *Наукові записки*. 2011. № 96 (1). С. 176–180.

22. Звегинцев В. А. Предложение и его соотношение к языку и речи. Москва: МГУ, 1976. 307с.

23. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.

24. Іванілова В. О. Реалії в художньому тексті: перекласти не можна опустити. *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах*. 2018. № 35–36. С. 70–80.

25. Кисільова Я. В. Проблема збереження колориту при перекладі національно-специфічних слів (на прикладі поняття реалія). *Українська орієнталістика*. 2009. № 4. С. 70–75.

26. Ковтун Н. Лексика на позначення суспільно-політичних реалій німецької та української мов. *Наукові записки*. 2009. №81 (3). С. 294–296.

27. Левітін Т. Л. Структурні й семантичні особливості відтворення німецько- та англійських реалій українською мовою. *Гуманітарні науки. Вісник КДПУ ім. Михайла Остроградського*. 2007. № 5 (46). Ч. 1. С. 16–19.

28. Лотоцька О. Особливості перекладу мовних реалій як одиниць безеквівалентної лексики (на основі англійських прозових творів О. Генрі). *Наукові виклади*. 2012. № 3. С. 72–74.

29. Мосиенко Л. В. Лингвокультурологическая проблема классификации реалий. *Вестник ОГУ*. 2005. № 11. С. 155–161.

30. Мулік М. Ю. Способи перекладу реалій у романі Д. Брауна «Код да Вінчі». *Вісник Запорізького національного університету: Філологічні науки*. 2009. № 2. С. 144–148.

31. Павлова Е. К. Языковая преэминентность в процессе эвфемизации политических реалий США. *Вестник Московского университета. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2000. № 3. С. 17–25.

32. Пеліна О. В. Поняття «реалія» в перекладознавчому аналізі (на матеріалі перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою). *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*. 2013. № 16. С. 181–186.

33. Подорожна К. Ю. Місце реалій у системі безеквівалентної лексики. *Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. Германська філологія*. 2014. № 692–693. С. 174–178.

34. Подорожна К. Ю. Проблема класифікації реалій та виокремлення історизмів у ній. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. № 2. С. 272–276.

35. Попова А. О., Пейчева О. О. Концептосфера українського політичного дискурсу в контексті теорії політичної комунікації. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки*. 2018. № XV. С. 53–59.

36. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва: Р. Валент, 2007. 244 с.

37. Россельс В. Перевод и национальное своеобразие подлинника. Россельс В. *Вопросы художественного перевода*. Москва: Советский писатель, 1955. С. 169.

38. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: на матеріалах суч. газетн. публіцистики: монографія. Київ: Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002. 392с

39. Серета Н. А. Національно-культурна маркованість лексичних одиниць у німецько-українському перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 39. Т. 3. С. 79–82.

40. Синдега Р. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. *Людина. Комп'ютер. Комунікація: збірник наукових праць*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 143–144.

41. Сливка М. І. Функціонально-когнітивні відповідники українських історико-культурних реалій в англомовних виданнях: дис. на здоб. наук. ст. канд. філол. наук: 10.02.16 «Перекладознавство» / НАН України, Інст мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ, 2007. 206 с.

42. Соболев Л. Н. О переводе образа образом. *Вопросы художественного перевода*. Москва: Советский писатель, 1955. С. 270–290.

43. Ткаченко Ю. В. Особливості класифікації реалій та виявлення їх аксіологічного потенціалу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*. 2015. № 58. С. 68–70.

44. Томахин Г. Д. Реалии – американизмы: пособие по страноведению. Москва: «Высшая школа», 1988. 239с.
45. Томахин Г. Д. Реалии в культуре и языке. *Иностранные языки в школе*. 1981. №1. С. 64–69.
46. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. Москва: «Филология три», 2002. 418 с.
47. Фененко Н. А. Лингвистический статус термина реалия. *Вестник ВГУ. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2007. № 2. Ч. 1. С. 5–9.
48. Худолій А. О. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. 2014. № 42. С. 174–177
49. Худолій А. О. Публічний дискурс у зовнішньополітичній діяльності президентів США (1945-2012 рр.): дис. на здоб. наук. ступ. доктора політичних наук: 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» / Національний університет «Острозька академія». Острог, 2013. 465 с.
50. Чарычанская И. В. Перевод реалий как средство выражения коммуникативного намерения переводчика. *Вестник ВГУ, Серия лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2003. № 1. С. 74–79.
51. Чикайло І. В. Слова-реалії як частина фонових країнознавчих знань. *Сучасна філологія: теорія і практика: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20-21 березня 2015 року)*. Херсон: Гельветика, 2015. С. 131–135.
52. Чудинов А. П. Политическая лингвистика. Москва: Флинта: Наука, 2007. 256 с.
53. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика (Газетно-информационный и военно-публицистический перевод). Москва: Воениздат, 1973. 280 с.
54. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: монография. Волгоград: «Перемена», 2000. 328 с.

55. Шум О. Особливості відтворення реалій у перекладі (на прикладі німецькомовного варіанту роману І. Багряного «Тигрлови»). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2017. № 17. С. 167–172.

56. Baker M. *In other words. A coursebook on translation*. London: Routledge, 1992. 244 p.

57. Dijk T. A. van. *Political discourse and ideology*. URL: <http://www.discourses.org/OldArticles/Political%20Discourse%20and%20Ideology.pdf> (дата звернення: 24.11.2020).

58. Djachy K., Pareshishvili M. *Realia as Carriers of National and Historical Overtones*. *Theory and Practice in Language Studies*. 2014. Vol. 4. No. 1. P. 8–14.

59. Graedler A. L. *Cultural shock. Oslo Studies in English on the Net – Translation course*. Oslo: University of Oslo, 2010. 81 p.

60. Haase F.-A. *The history of discourse as literary history. A parte rei*. 2010. Vol. 20. P. 1–15.

61. Hariyanto S. *The Implication of Culture on Translation Theory and Practice*. URL: <http://www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=68244> (дата звернення: 24.11.2020).

62. Ischenko I. *Difficulties While Translating Realia*. *Вісник Дніпропетровського Університету Імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні Науки»*. 2012. № 1 (3). С. 273–278.

63. Larson M. L. *Translation: Theory and Practice, Tension and Interdependence*. New York: Library of Congress, 1984. 269 p.

64. Leppihalme R. *Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions*. New York: Multilingual Matters, 1997. 239 p.

65. Naukkarinen A. *“Tuntematon Sotilas” and its English and German translations: a study of realia*. Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2006. 124 p.

66. Nedergaard-Larsen B. *Cultural factors in subtitling. Perspectives: Studies in Translatology*. 1993. Vol. 2. P. 207–242.

67. Newmark P. *A textbook of translation*. New York: Language Arts & Disciplines, 1988. 299 p.

68. Nida E. A. *Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*. Leiden: Brill Archive, 1964. 331 p.

69. *Studies in Functional Stylistics*. Ed. by J. Chloupek, J. Nekvapil. Prague: Czech Academy of Sciences, 1993. 296 p.

70. Toury G. *Descriptive translation studies – and beyond*. New York: Library of Congress, 2012. 339 p.

71. Yifeng S. (Un)translatability and cross-cultural readability. *Perspectives: Studies in Translatology*. 2012. Vol. 20. P. 231–247.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(СЛТ) – Ахманова О. С. *Словарь лингвистических терминов*. Москва: Советская энциклопедия, 1966. 608 с.

(ЕДУ) – *Енциклопедія державного управління: Публічне врядування*. Гол. ред. Ю. В. Ковбасюк; наук.-редкол.: В. С. Загорський, С. О. Телешун, А. В. Ліпенцев та ін. Київ: НАДУ; Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. Т. 8. 710 с.

(ЛЕ) – *Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2*. Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.

(CD) – Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 10.09.2021).

(D) – Dictionary.com. URL: <https://www.dictionary.com/browse/> (дата звернення: 10.09.2021).

(W) – Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 10.09.2021).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(DSCR) – Cosslet R. L. If you find yourself doomscrolling your way through social media, help is at hand. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/oct/19/doomscrolling-social-media-apocalyptic-updates-cure>.

(ACC) – Moore S. Are you a complete covidiot? It's what the government wants of all of us. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/sep/07/are-you-a-complete-covidiot-its-what-the-government-wants-of-all-of-us-coronavirus>.

(UZ) – Hill A. Using Zoom could help older people avoid dementia, study reveals. URL: <https://www.theguardian.com/society/2021/may/14/using-zoom-could-help-older-people-avoid-dementia-study-reveals>.

(PLD) – Landis-Hanley J. Post-lockdown divorce: jump in number of Australian couples seeking help. URL: <https://www.theguardian.com/australia-news/2020/jun/18/post-lockdown-divorce-jump-in-number-of-australian-couples-seeking-help>.

(LL) – Naylor T. Limoncello locktails! How to make delicious drinks from years-old holiday booze. URL: <https://www.theguardian.com/food/2020/apr/01/limoncello-locktails-delicious-drinks-holiday-booze>.

(NZ) – Roy E. Q. New Zealand's birthrate drops to record low as economic insecurity increases. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/18/new-zealands-birthrate-drops-to-record-low-as-economic-insecurity-increases>.

(CO) – Milman O. Covid-19 outbreak: what do health experts mean by “flattening the curve”? URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/10/covid-19-coronavirus-flattening-the-curve>.

(WHO) – Boseley S. WHO expert backtracks after saying asymptomatic transmission “very rare”. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/09/who-expert-backtracks-after-saying-asymptomatic-transmission-very-rare>.

(LH) – Kennedy J. I'm a Covid-19 “long-hauler”. For us, there is no end in sight. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jul/26/im-a-covid-19-long-hauler-im-still-dealing-with-pain-fatigue-and-misery>.

(FLL) – Davey M. ‘Feel like I’m in limbo’: Australians now eligible for Covid vaccine frustrated at delays and lack of information. URL: <https://www.theguardian.com/australia-news/2021/apr/16/feel-like-im-in-limbo-australians-now-eligible-for-covid-vaccine-frustrated-at-delays-and-lack-of-information>.

(VP) – Aratani L. US split on vaccine passports as country aims for return to normalcy. URL: <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/29/us-vaccine-passports-coronavirus-covid>.

ДОДАТОК

Слова-реалії суспільно-політичної сфери у період пандемії коронавірусної хвороби та їх переклад українською мовою

	Речення	Переклад
1.	<i>There's a compulsiveness to <u>doomscrolling</u>. We are looking for something, even though we are not sure exactly what it is (reassurance? Truth? Validation? Answers? A vaccine?) (DSCR: URL)</i>	<u>Пошук</u> поганих <u>новин</u> компульсивний. Ми щось шукаємо, хоча й не впевнені, що саме (заспокоєння? правда? підтвердження? відповіді? вакцина?) (переклад наш – Б. С.).
2.	<i>Some of us are, perhaps, in fight-or-flight mode, and the constant scrolling is a kind of <u>hypervigilance</u> (DSCR: URL).</i>	Деякі з нас, можливо, перебувають у режимі «бий або тікай», і постійний пошук новин – це свого роду <u>вияв надмірної пильності</u> .
3.	<i><u>Smombies</u> [smartphone zombies] just scrolling through pages of information, waiting for a reaction (DSCR: URL).</i>	« <u>Смомбі</u> » [смартфонні зомбі] просто прокручують сторінки інформації, чекаючи реакції.
4.	<i>Millions of us are doomscrolling in <u>isolation</u>, robbed of the collective sense-making on which we usually rely (DSCR: URL).</i>	Мільйони з нас шукають погані новини через <u>ізоляцію</u> , позбавившись колективного осмислення, на яке ми зазвичай покладаємось.
5.	<i>Denial of the basic facts of the coronavirus outbreak is not confined to conspiracy theorists but has crept into what passes for government policy. <u>Covidiocy</u> is now mainstream</i>	Заперечення основних фактів спалаху коронавірусу не зводиться лише до теорій змови, але прокралося самої державної політики. Зараз <u>ковідіютизм</u> – це

	(ACC: URL).	мейнстрім.
6.	<i>Some of them lead huge countries and tell us <u>Covid</u> is but a mild flu, such as <u>Jair Bolsonaro</u> (ACC: URL).</i>	Деякі з них, такі як Джаір Болсонаро, очолюють величезні країни і кажуть нам, що <u>коронавірус</u> – це лише легкий грип.
7.	<i>“Let’s hope they all infect each other” is the common sentiment, but people who believe that <u>coronavirus</u> is not real or not serious do not live in isolation (ACC: URL).</i>	Часто думають: «Будемо сподіватися, що вони всі позаражають одне одного», але люди, які вважають, що <u>коронавірус</u> є нереальним або несерйозним, не живуть в ізоляції.
8.	<i><u>Covid denial</u> is not confined to those who devour conspiracy theories, those who have morphed from militant anti-vaxxers to believe that coronavirus was invented by Bill Gates / the Chinese / the Jews to control us all so we are ready to be microchipped into subservience (ACC: URL).</i>	<u>Ковід-дисидентство</u> не обмежується лише тими, хто поглинає теорії змови, тими, хто перетворився з войовничих антивакцинщиків, на думку яких коронавірус був створений Біллом Гейтсом / китайцями / євреями, щоб контролювати нас усіх та підготувати до того, щоб поставити нам мікрочіпи та підкорити нас.
9.	<i>As cases rise and <u>the health secretary</u>, <u>Matt Hancock</u>, looks spooked, we are sending kids back to school and young people to college (ACC: URL).</i>	У той час, як випадки зростають, а <u>міністр охорони здоров’я</u> Метт Хенкок виглядає збентеженим, ми відправляємо дітей назад до школи, а молодих людей до коледжів.
10.	<i>Yet again, Brexit is reminding us that this government is entirely incompetent, but let’s hope that</i>	Знову ж таки, Брексіт нагадує нам про те, що цей уряд є абсолютно некомпетентним, але будемо

	<i>something has been learned from the pandemic's terrible <u>first wave</u></i> (ACC: URL).	сподіватися, що з жахливої <u>першої хвилі</u> пандемії він виніс хоч якісь уроки.
11.	<i>Leaked government papers detailing the <u>worst-case scenario</u> for a second (a further 80,000 deaths) are grim</i> (ACC: URL).	Нещодавно оприлюднені урядові документи, де детально описується найгірший сценарій другої (ще 80 тисяч смертей), не додають оптимізму.
12.	<i>The "<u>new normal</u>" is a patchwork of individuals evaluating risk and making decisions</i> (ACC: URL).	« <u>Нова норма</u> » – це низка людей, які оцінюють ризик та приймають рішення.
13.	<i>Those who don't need to put themselves at risk in offices where <u>social distancing</u> is impossible are choosing not to</i> (ACC: URL).	Ті, хто не вважає за потрібне ризикувати в офісах, де <u>соціальне дистанціювання</u> неможливе, вирішують не робити цього.
14.	<i>Defiant in the face of Covid isolation, older people across the country ventured online, often for the first time, and mastered technology: reading bedtime stories to grandchildren over Zoom and holding book clubs on <u>Microsoft Teams</u></i> (UZ: URL).	Зоставшись в ізоляції через ковід, люди похилого віку по всій країні заходили в Інтернет, часто вперше, і опановували технології: читали онукам перед сном через «Zoom» та брали участь у зібраннях книжкових клубів у « <u>Microsoft Teams</u> ».
15.	<i>It is fair to say that all the <u>Zooming</u> that went on during lockdown might well have provided older people with a protective cushion against dementia</i> (UZ: URL).	Справедливо буде сказати, що все це <u>використання «Zoom»</u> , яке спостерігалось під час локдаунів, цілком могло забезпечити літніх людей захистом від деменції.
16.	<i>The expression "social distancing",</i>	Наприклад, вираз «соціальне

	<i>for example, has gone from being a relatively unknown piece of academic jargon to something we hear multiple times a day (although the World Health Organization prefers “<u>physical distancing</u>”) (UZ: URL).</i>	дистанціювання» перетворився з відносно невідомої частини академічного жаргону на те, що ми чуємо кілька разів на день (хоча Світова організація охорони здоров'я вважає за краще термін « <u>фізичне дистанціювання</u> »).
17.	<i>The coronavirus <u>lockdown</u> has put a strain on couples, new data has confirmed, with family therapists and lawyers noting a jump in clients seeking counselling or divorce (PLD: URL).</i>	Нові дані від сімейних терапевтів та адвокатів підтверджують, що <u>локдаун</u> через коронавірус призвів до стрибка у кількості клієнтів, які звертаються за консультацією або розлученням.
18.	<i>Its <u>national executive officer</u>, Nick Tebbey, said this statistic was directly related to the finding that 55% of people reported feeling challenged by their living arrangements during this time (PLD: URL).</i>	<u>Національний виконавчий директор</u> компанії, Нік Теббі, заявив, що ця статистика безпосередньо пов'язана з тим, що 55% людей повідомили, що відчувають занепокоєння щодо спільного проживання в цей період.
19.	<i>We are seeing that the kinds of calls and inquiries that our counsellors have received over the last few months are from people dealing with juggling <u>working from home</u>, looking after the kids and their home schooling (PLD: URL).</i>	Ми бачимо, що дзвінки та запити, які отримували наші консультанти за останні кілька місяців, стосуються людей, які балансували, <u>працюючи вдома</u> , доглядаючи за дітьми та їхнім домашнім навчанням.
20.	<i>Often a lot of people find that it gets pretty intolerable over the break and,</i>	Часто багато людей виявляють, що на канікулах стає нестерпно, і,

	<i>come January, they call <u>a counselling service</u> or seek help (PLD: URL).</i>	приходячи в січні, вони телефонують до <u>консультативної служби</u> або звертаються за допомогою.
21.	<i>But also having too much <u>togetherness</u> isn't good for intimacy as it can kill desire, so there is that problem too (PLD: URL).</i>	Але також занадто багато <u>спільного часу</u> погано для інтимних стосунків, оскільки це може вбити бажання, тому є і така проблема.
22.	<i><u>Post-lockdown divorce: jump in number of Australian couples seeking help</u> (PLD: URL).</i>	<u>Розлучення після локдауну</u> : збільшення кількості австралійських пар, які звертаються за допомогою.
23.	<i>Dating on <u>video-chat sites</u> has been a thing since this started. Just because you can't actually go out there doesn't mean you can't put yourself out there, if you know what I am saying (PLD: URL).</i>	З тих пір, як це почалося, знайомства на <u>сайтах відео-чатів</u> стали актуальними. Те, що ти насправді не можеш вийти, не означає, що ти не можеш бути там, якщо ти розумієш, про що я кажу.
24.	<i>Who is getting <u>Zumped</u>? Julia Moser, for starters (PLD: URL).</i>	І кого «зумпанули»? Наприклад, Джулію Мозер.
25.	<i>Cos then the dumpee could say they had been <u>Gazumped</u>. There you go (PLD: URL).</i>	Тому що покинутий міг би сказати, що його «газумпанули». Ось так.
26.	<i>Limoncello <u>locktails</u>! How to make delicious drinks from years-old holiday booze (LL: URL).</i>	<u>Локтейлі</u> з лимончелло! Як приготувати смачні напої зі старої доброї святкової випивки.
27.	<i>If you ever needed proof of the resilience of the human spirit (or just</i>	Якщо вам коли-небудь знадобиться доказ стійкості людського духу

	<i>how much people love booze), the <u>quarantini</u> is exhibit A (LL: URL).</i>	(або просто того, наскільки люди люблять випивку), <u>карантіні</u> – це експонат номер один.
28.	<i>Many of these have bubbled up over the past few weeks – “lexit” or “covexit” for the strategies around exiting lockdown and economic hardship, or “<u>coronacation</u>” for working from home, and so on (LL: URL).</i>	Багато з них з’явилося в останні кілька тижнів – «лекзіт» або «ковекзіт» для стратегій, що стосуються виходу із режиму локдауну та економічних труднощів, або « <u>коронавідпустка</u> » для роботи вдома тощо.
29.	<i>Nostril etiquette and <u>quarantinis</u>: how to survive the second act of lockdown (LL: URL).</i>	Ніздрьовий етикет і <u>карантит</u> : як пережити другий акт локдауну.
30.	<i>Time to step up your <u>stay-at-home</u> game – we are entering the tricky, followup era of whatever this is (LL: URL).</i>	Час активізувати вашу гру « <u>залишайтеся вдома</u> » – ми вступаємо в хитру епоху подальшого розвитку, чим би це не було.
31.	<i>Remember <u>the banana bread era</u>? An age of innocence, when we still thought lockdown was going to be like a wet half-term in an Enid Blyton book – a bit dull, but gosh, surely we can make the best of it with some cheery baking and 1,000-piece jigsaws (LL: URL).</i>	Пам’ятаєте <u>часи бананового хліба</u> ? Епоха невинності, коли ми все ще думали, що локдаун буде подібним до сезону дощів в книзі Енід Блайтон – трохи нудно, але боже, напевно, ми можемо зробити його кращим за допомогою веселої випічки та 1000 інструментів.
32.	<i>Our <u>magpies</u> are not the same as Europe’s, so why do they share a name? (LL: URL)</i>	Наші « <u>сороки</u> » не такі, як європейські, то чому вони мають таке саме ім'я?

33.	<i>There's been a flourishing of these types of blend – “coveideo party”, “<u>coronapocalypse</u>”, “covidivorce” to name just a few (LL: URL).</i>	Відбувся розквіт цих типів блендів – серед них «ковідео», « <u>коронапокаліпсис</u> », «коронарозлучення».
34.	<i>Clearly, there is a fair bit of dark comedy in the jokes and memes that abound on the internet, and in many of these coinages too – compounds like “coronacoma” for the period of shutdown, or that deliciously long quarantine sleep, and “<u>boomer remover</u>”, used by younger generations for the devastation of the baby boomer demographic (LL: URL).</i>	Зрозуміло, що в жартах і мемах, якими рясніє Інтернет, є чимало похмурої комедії, а також у багатьох з цих сполук – таких, як «коронакома» на позначення часу локдауну, або того надзвичайно тривалого сну під час карантину, і « <u>засіб для видалення бумерів</u> », що використовується молодими поколіннями для опису спустошуючого ефекту пандемії на покоління бейбі-бумерів.
35.	<i>Despite the much-talked of <u>lockdown baby boom</u>, experts in New Zealand say the strained economic climate was likely to cause would-be parents to delay baby plans instead (NZ: URL).</i>	Незважаючи на « <u>локдаун-бейбі-бум</u> », про який говорять, експерти в Новій Зеландії заявляють, що напружений економічний клімат, швидше за все, призведе до того, що натомість батьки відкладатимуть плани щодо народження дитини.
36.	<i>While hundreds of social media posts have been devoted to naming the</i>	Хоча сотні публікацій у соціальних мережах присвячені пошуку назви
37.	<i>generation of children born following the pandemic – popular choices</i>	для покоління дітей, народжених після пандемії – серед популярних
38.	<i>include <u>Coronials</u>, <u>Quaranteens</u> and</i>	варіантів є « <u>короніали</u> »,

	<i>Baby Zoomers – analysts said a baby boom nine months after the lockdown was unlikely (NZ: URL).</i>	« <u>карантиніали</u> » та « <u>бейбі зумери</u> » – аналітики заявляють, що бейбі-бум через дев'ять місяців після локдауну є малоймовірним.
39.	<i>After <u>the shutdown</u> eased, the country's economic woes would also dissuade many from having children, Spoonley said (NZ: URL).</i>	Після пом'якшення <u>карантинних заходів</u> економічні проблеми країни також відмовлять багатьох від народження дітей, сказав Спунлі.
40.	<i>Covid-19 outbreak: what do health experts mean by "<u>flattening the curve</u>"? (CO: URL)</i>	Спалах Ковід-19: що мають на увазі експерти в галузі охорони здоров'я, говорячи про « <u>згладжування кривої</u> »?
41.	<i>In their response to <u>the coronavirus outbreak</u>, public health experts and government officials have repeatedly referenced the importance of "<u>flattening the curve</u>" (CO: URL).</i>	У своїй реакції на <u>спалах коронавірусу</u> експерти з питань охорони здоров'я та державні службовці неодноразово згадували про важливість « <u>згладжування кривої</u> ».
42.	<i>Through aggressive sanitation efforts, diligent hand-washing, canceling large gatherings, minimizing travel, <u>teleworking</u>, and similar measures we can "<u>flatten out the epidemic curve</u>", keeping the number of people simultaneously infected at a low enough level to be manageable (CO: URL).</i>	Завдяки агресивним зусиллям у сфері санітарії, старанному миттю рук, скасуванню великих зборів, мінімізації подорожей, <u>дистанційної роботи</u> та подібних заходів ми можемо «згладити криву епідемії», тримаючи кількість одночасно заражених на досить низькому рівні, щоб з ними можна було впоратися.

43.	<i>Van Kerkhove, the WHO's Covid-19 technical lead, said that on <u>asymptomatic transmission</u> "we don't have the answer yet" (WHO: URL).</i>	Ван Керхов, технічний керівник ВООЗ з питань Covid-19, сказавла, що щодо <u>безсимптомної передачі</u> «у нас поки що немає відповіді».
44.	<i>Her comment at the WHO's Monday press briefing about its rarity was based on two or three studies following up the contacts of <u>asymptomatic people</u>, and unpublished data shared by countries or experts with her organization (WHO: URL).</i>	Її коментар на брифінгу ВООЗ у понеділок про її рідкість базувався на двох-трьох дослідженнях, що прослідковували <u>контакти безсимптомних хворих</u> , та неопубліковані дані, якими країни або експерти обмінювалися з її організацією.
45.	<i>One of the complications is that some people who appear to be infected but asymptomatic are in fact <u>pre-symptomatic</u> – they can go on to, for instance, experience a mild course of disease (WHO: URL).</i>	Одне з ускладнень полягає в тому, що деякі люди, які виявляються інфікованими, <u>але безсимптомними</u> , насправді є <u>передсимптомними</u> – вони можуть пережити, наприклад, легкий перебіг захворювання.
46.	<i><u>Community Spread</u>. Sometimes, a person can trace how they got the virus because they know that they've been in contact with someone who's sick (WHO: URL).</i>	<u>Поширення у групах</u> . Іноді людина може простежити, від кого вона заразилася вірусом, бо знає, що контактувала з хворим.
47.	<i>From debit card refuseniks pulling down their masks to lick their fingers, to families treating a trip to the supermarket as a social outing, many felt they were now the "forgotten <u>key</u></i>	Від відмовників від дебетових карток, які знімають маски, щоб облизати пальці, до сімей, які сприймають поїздку в супермаркет як соціальну розвагу, багато хто

	<i>workers</i> ” (WHO: URL).	вважав, що вони зараз «забуті <u>ключові працівники</u> ».
48.	<i>In lockdown one it felt a little embarrassing at times – people would wave, even stop and applaud as you went past as if you were a <u>NHS worker</u> (WHO: URL).</i>	Під час локдауну часом було трохи соромно – люди махали, навіть зупинялись і аплодували, коли ви проходили повз, ніби ви <u>медичний працівник</u> .
49.	<i>You want to tell them that you’re delivering essential supplies during a <u>global pandemic</u> and they shouldn’t even be out, but in your employer’s van and uniform you obviously just have to bite your tongue and suck it up (WHO: URL).</i>	Ви хочете сказати їм, що доставляєте необхідні запаси під час <u>глобальної пандемії</u> , і вони навіть не повинні виходити на вулицю, але у фургоні та формі вашого роботодавця вам, очевидно, просто потрібно прикусити язик.
50.	<i>The <u>maskless hordes</u> and the <u>QAnon conspiracy spouters</u> seem to grow by the day (WHO: URL).</i>	Орди <u>безмасочників</u> та учасники конспірологічної групи «Кью-Анон», здається, збільшуються з кожним днем.
51.	<i>Customers who keep their distance from others, but crawl over shop staff to get their ‘essential’ Red Bull and loo roll, thanking them for everything they are doing from a mask pulled down to their chin to ‘help’ convey their message with sincerity and <u>microdroplets</u> of Covid-19 (WHO: URL).</i>	Покупці, які тримаються на відстані від інших, але підбираються близько персоналу магазину, щоб отримати свій «важливий» «Редбул» і «лу-рол», дякуючи їм за все, що вони роблять, з маскою, маски, знятою до підборіддя, щоб «допомогти» зробити своє повідомлення щирим з <u>мікрокрапельками</u> коронавірусу.

52.	<i>One <u>home shopper</u> working in Sussex said there had been an increase in people treating a trip to the supermarket as a day out or an excuse to <u>socialize</u> (WHO: URL).</i>	Один <u>спеціаліст із доставки товарів додому</u> , що працює в Сассексі, сказав, що збільшилось число людей, які сприймають поїздки в супермаркет як вихідний день або привід для <u>спілкування</u> .
53.		
54.	<i>It may sound a bit dramatic, but we feel like we are literally putting our lives on the line, like any <u>frontline worker</u>, so that people can eat (WHO: URL).</i>	Це може звучати дещо драматично, але ми відчуваємо, що буквально ставимо своє життя на ваги, як будь-який <u>працівник передового ешелону</u> , щоб люди могли їсти
55.	<i>A till worker in a supermarket in Scotland said <u>mask etiquette</u> was poor (WHO: URL).</i>	Працівник каси в супермаркеті Шотландії заявив, що <u>масковий етикет</u> нікуди не годиться.
56.	<i>On New Year's Eve I overheard lots of customers talking about <u>the secret party</u> they were having and laughing about breaking the rules (WHO: URL).</i>	Напередодні Нового року я чув, як багато клієнтів розмовляли про <u>таємні вечірки</u> , які вони влаштовують, і сміялися над порушенням правил.
57.	<i>People would send us letters of thanks and <u>care packages</u> etc. as key workers and we felt valued (WHO: URL).</i>	Люди надсилали нам подяки, <u>пакети допомоги</u> та ін. як ключовим працівникам, і ми почувались поціновуваними.
58.	<i>Luigi Di Maio says "<u>infodemic</u>" is damaging Italy's image and "jackals" will be punished (WHO: URL).</i>	Луїджі Ді Майо заявив, що « <u>інфопандемія</u> » шкодить іміджу Італії, і «шакали» будуть покарані.
59.	<i>Italy's foreign minister has said misinformation is damaging the</i>	Міністр закордонних справ Італії заявив, що дезінформація завдає

	<i>country as he tries to calm a growing <u>coronavirus panic</u> while announcing a crackdown on the “jackals” selling face masks online for more than €1,000 (WHO: URL).</i>	шкоди країні, намагаючись заспокоїти зростаючу <u>паніку щодо коронавірусу</u> , оголошуючи війну «шакалам», які продають маски для обличчя в Інтернеті на суми понад 1000 євро.
60.	<i>Italy’s <u>civil protection authority</u> said on Thursday that out of the 528 confirmed cases, 37 people had recovered from the illness, including two Chinese tourists who had been undergoing treatment in Rome since late January (WHO: URL).</i>	<u>Організація з цивільного захисту</u> Італії заявила в четвер, що з 528 підтверджених випадків 37 людей вилікувались від хвороби, в тому числі двоє китайських туристів, які проходили лікування в Римі з кінця січня.
61.	<i>Several other countries, including the UK, US, Ireland and Israel, have warned their citizens against all but essential travel to the affected areas in Italy and told people returning from the outbreak zones to <u>self-quarantine</u> (WHO: URL).</i>	Кілька інших країн, включаючи Великобританію, США, Ірландію та Ізраїль, застерегли своїх громадян від усіх, крім необхідних, поїздок до постраждалих районів Італії та наказали людям, що повертаються із зон спалаху, <u>піти на добровільний карантин</u> .
62.	<i>Scammers have been exploiting fears by selling face masks, <u>hand sanitisers</u> and supplements claimed to cure coronavirus at extortionate prices online (WHO: URL).</i>	Шахраї скористалися страхами, продаючи маски для обличчя, <u>санітайзери</u> та добавки, які, як стверджується, виліковують коронавірус, в Інтернеті за завищеними цінами.
63.	<i>Italy has faced criticism over its handling of the outbreak, with</i>	Італія зазнала критики щодо боротьби з епідемією, коли

	<i>prosecutors investigating hospitals in Lombardy after it emerged that doctors may have delayed testing a so-called <u>super-spreader</u> (WHO: URL).</i>	прокурори провели розслідування у лікарнях в Ломбардії після того, як з'ясувалося, що лікарі, можливо, відклали тестування так званого <u>супер-розповсюджувача</u> .
64.	<i><u>PPE</u> – or the lack of it – has been one of the key issues making headlines since coronavirus reached the UK (WHO: URL).</i>	<u>ЗІЗ</u> – або їх відсутність – були одним із ключових питань, що висвітлювали заголовки з моменту виявлення коронавірусу у Великобританії.
65.	<i>At the opposite end of the scale, for lower-risk situations, <u>single-use disposable aprons, surgical masks</u></i>	На протилежному кінці шкали для ситуацій з меншим ризиком <u>одноразові фартухи, хірургічні маски та рукавички</u> вважаються адекватним засобом захисту.
66.	<i>and gloves are considered adequate (WHO: URL).</i>	
67.	<i>For the riskiest procedures on possible and confirmed cases, <u>a long-sleeved disposable fluid-repellent gown</u> (covering the arms and body)</i>	Для найризикованіших процедур у можливих і підтверджених випадках рекомендується вдягати <u>одноразовий халат, що не пропускає рідину</u> (що охоплює руки та тіло), або <u>одноразовий комбінезон, що не пропускає рідину, фільтруюча маска для обличчя найвищого рівня (FFP3), щит або козирок на все обличчя і рукавички</u> .
68.	<i>or <u>disposable fluid-repellent coveralls, the highest specification filtering face mask (FFP3), a full-face</u></i>	
69.	<i>shield or visor and gloves are recommended (WHO: URL).</i>	
70.	<i>Pictures were published of healthcare workers wearing their own <u>makeshift protective equipment made out of</u></i>	Були опубліковані фотографії медичних працівників, які одягали власні <u>імпрізовані захисні</u>

	<i>materials such as bin bags, and there were stories about staff improvising masks out of snorkels and using school science goggles (WHO: URL).</i>	засоби, виготовлені з таких матеріалів, як мішки для сміття, а також розповідалося про те, як персонал використовував <u>імпровізовані</u> маски з трубок та шкільні окуляри.
71.	<i>But as a Covid-19 “<u>long-hauler</u>”, I have given up trying to find an internal logic to the story of my illness (LH: URL).</i>	Але як <u>людина, що досі не може оговтатися від коронавірусу</u> , я відмовилася від спроб знайти внутрішню логіку в історії моєї хвороби.
72.	<i>Happily, the recent news about the <u>emergency rescue package for the UK’s cultural industries, including my own, was followed by the NHS announcing an online Covid-19 rehab service, promising a “personalised package of <u>aftercare</u>” (LH: URL)</u></i>	На щастя, нещодавні новини про <u>надзвичайний пакет заходів</u> для культурних галузей Великобританії, включаючи мою власну, були підтверджені Міністерством охорони здоров’я, оголосивши <u>онлайнову реабілітаційну службу</u> для постраждалих від коронавірусу, пообіцявши «персональний пакет <u>медичної реабілітації</u> ».
73.		
74.	<i>During May, I recovered from the worst of it, only to be felled again by a bout of <u>post-viral fatigue</u> that is almost as bad as the disease itself (LH: URL).</i>	Протягом травня я оговталася від найгіршого з них, і одразу ж знову зазнала нападу <u>післявірусної втоми</u> , яка майже так само неприємна, як сама хвороба.
75.	<i>Thankfully, this low point of <u>incapacitation</u> has eased a little</i>	На щастя, цей пік <u>втрати працездатності</u> трохи спав.

	(LH: URL).	
76.	<i>So the NHS programme is a good start, but the government must also pledge help and recognition of the havoc wreaked by <u>post-Covid syndrome</u> (LH: URL).</i>	Тож програма Міністерства охорони здоров'я – це хороший старт, але уряд також повинен пообіцяти допомогу та визнання хаосу, спричиненого <u>постковідним синдромом</u> .
77.	<i>Clinic appointment cancellations, vaccine delivery uncertainties and <u>jab hold-ups</u> in aged care are among the problems cited (FLL: URL).</i>	Серед названих проблем – скасування призначень у клініці, невизначеність часу доставки вакцини та <u>затримка надання щеплень</u> людям похилого віку
78.	<i>On 8 April <u>the federal government</u> heeded the advice of its independent health expert advisory body to avoid giving the <u>AstraZeneca</u> vaccine to under-50s, amid fears of a potential but extremely rare link to unusual blood clots (FLL: URL).</i>	8 квітня <u>федеральний уряд</u> прислухався до поради свого незалежного дорадчого органу з питань охорони здоров'я уникати введення вакцини « <u>AstraZeneca</u> » людям до 50 років на тлі побоювань щодо потенційного, але надзвичайно рідкого зв'язку з утворенням тромбів.
79.	<i>On 8 April <u>the federal government</u> heeded the advice of its independent health expert advisory body to avoid giving the <u>AstraZeneca</u> vaccine to under-50s, amid fears of a potential but extremely rare link to unusual blood clots (FLL: URL).</i>	
80.	<i>The advice recommended adults aged under 50 receive the <u>Pfizer</u> vaccine as a “preferred choice” over AstraZeneca, but said it was up to individuals affected to decide whether to go ahead with an AstraZeneca vaccination in discussion with their doctor (FLL: URL).</i>	Дорослим у віці до 50 років рекомендовано отримувати вакцину « <u>Pfizer</u> » як «кращий вибір» перед «AstraZeneca», однак зазначалося, що особи самі повинні вирішити, чи продовжувати вакцинацію «AstraZeneca», обговоривши це питання зі своїм

		лікарем.
81.	<i>I'm a 41-year-old <u>stay-at-home father of two</u> (FLL: URL).</i>	Я 41-річний батько двох дітей, <u>який сидить на карантині</u> .
82.	<i>Back at the beginning of February when the ABC put out its <u>vaccine eligibility tool</u>, I jumped on and found I was in group 1b (FLL: URL).</i>	На початку лютого, коли ABC випустила <u>інструмент доступності вакцин</u> , я сховався і виявив, що потрапив до групи 1b.
83.	<i>After a month with no word, but knowing <u>immunisations</u> were still being delivered to group 1a and</i>	Через місяць без жодного слова, але знаючи, що <u>щеплення</u> все ще робили групі 1a, і тому не очікуючи, що скоро настане моя черга, я зателефонував своєму <u>лікареві</u> .
84.	<i>therefore not expecting my turn to come any time soon, I called my <u>GP</u> (FLL: URL).</i>	
85.	<i>She also said that GPs would be unlikely to be able to deliver the Pfizer vaccine at their clinics, and that the Pfizer vaccine would need to be delivered at <u>mass vaccination centres</u> (LH: URL).</i>	Вона також сказала, що лікарі-терапевти рідко навряд чи зможуть доставити вакцину «Pfizer» у свої клініки, бо вакцину «Pfizer» потрібно буде доставити в центри <u>масової вакцинації</u> .
86.	<i>I've been told that hopefully advice on my <u>second dose</u> will be released soon (LH: URL).</i>	Мені сказали, що, сподіваюся, незабаром будуть інструкції щодо <u>другої дози</u> .
87.	<i>I spent time researching whether <u>mRNA vaccines</u> were safe for immunosuppressed patients (LH: URL).</i>	Я витрачав час на дослідження щодо того, чи безпечні вакцини <u>мРНК</u> для пацієнтів, що приймають імуносупресори.
88.	<i>Some lawmakers and businesses are in favor of <u>vaccine verification</u>, but civil liberties and privacy questions</i>	Деякі законодавці та компанії виступають за <u>перевірку статусу вакцинації</u> , проте є безліч питань

	<i>abound</i> (VP: URL).	щодо громадянських свободи та конфіденційності.
89.	<i>With summer around the corner, Americans are desperate for some sense of <u>normalcy</u> as the rollout of the Covid-19 vaccine continues</i> (VP: URL).	Уже літо не за горами, американці відчайдушно хочуть відчутти <u>нормальність</u> , у той час, як триває впровадження вакцини проти коронавірусу.
90.	<i>Some businesses and lawmakers believe they have a simple solution that will allow people to gather in larger numbers again: <u>vaccine passports</u></i> (VP: URL).	Деякі підприємства та законодавці вважають, що вони мають просте рішення, яке дозволить людям знову збиратися у більшій кількості: <u>паспорти вакцинації</u> .
91.	<i><u>Vaccine passport supporters</u> see a future where people would have an app on their phone that would include their vaccine information, similar to the paper record card from the Centers for Disease Control and Prevention (CDC) that is given when a person is vaccinated</i> (VP: URL).	<u>Прихильники введення паспортів вакцинації</u> бачать майбутнє таким, що люди матимуть на своєму телефоні додаток, який міститиме інформацію про вакцинацію, подібну до паперової картки записів Центрів контролю та профілактики захворювань, яку отримують, коли людину вакцинують.
92.	<i>Hawaii is working with multiple companies on a vaccine passport system that would allow travelers to bypass Covid-19 testing and <u>quarantine requirements</u> if vaccinated</i> (VP: URL).	Гаваї співпрацюють з декількома компаніями над системою паспортів вакцинації, яка дозволить подорожуючим обходити тестування на ковід-19 та <u>карантинні обмеження</u> , якщо людина щеплена.

93.	<i>Though conservative figures like Donald Trump Jr, who called vaccine passports “invasive”, have started to broadly attack Democrats for backing vaccine passports, the White House has made it clear the federal government has no plans to release a vaccine passport, or require <u>mandatory vaccines</u> (VP: URL).</i>	Хоча такі консервативні діячі, як Дональд Трамп-молодший, який назвав паспорти вакцинації «інвазивними», почали широко атакувати демократів за підтримку паспортів вакцинації, Білий дім дав зрозуміти, що федеральний уряд не планує випускати паспорта вакцинації або вимагати <u>обов'язкової вакцинації</u> .
94.	<i>Sensitivity around a vaccine passport is probably an offshoot of a broader <u>vaccine hesitancy</u> (VP: URL).</i>	Чутливість навколо питання щодо паспортів вакцинації, мабуть, є наслідком більш глобального <u>вагання щодо необхідності вакцинації</u> .
95.	<i>Recent polling has shown that <u>vaccine skepticism</u> has a partisan bent: 30% of Republicans said they would not get the vaccine versus 11% of</i>	Недавні опитування показали, що <u>скептицизм щодо вакцинації</u> має певний характер, пов'язаний із партійною належністю: згідно з
96.	<i>Democrats, according to <u>the Covid States Project</u> (VP: URL).</i>	даними « <u>Ковід стейтс проджект</u> », 30% республіканців заявили, що не отримають вакцину, проти 11% демократів.
97.	<i>Miller said the World Health Organization, which is developing its own <u>Smart Vaccine Certificate and standards for vaccine verification</u> programs, has been adamant about making the distinction between a</i>	Міллер заявив, що Всесвітня організація охорони здоров'я, яка розробляє власний « <u>розумний сертифікат вакцинації</u> » та стандарти програм <u>верифікації вакцинації</u> , непохитно ставиться до

98.	<i>certificate and a passport (VP: URL).</i>	розмежування між сертифікатом та паспортом.
99.	<i>Miller said the ultimate goal would be to reach <u>herd immunity</u> in the US, which would nix the need for vaccine passports but would require working through the skepticism that exists in the country (VP: URL).</i>	Міллер сказав, що кінцевою метою буде досягнення <u>КОЛЕКТИВНОГО ІМУНІТЕТУ</u> в США, що позбавить потреби у паспортах вакцинації, але вимагатиме подолання скептицизму, який існує в країні.
100.	<i><u>Maskhole</u>: Not wearing a mask? You know who you are (VP: URL).</i>	<u>Маскозел</u> : не носиш маску? Тож знаєш, хто ти.

SUMMARY

The COVID-19 epidemic (“coronavirus disease 2019”) was already written down in history as an emergency of international importance. We still have to study the features of this epidemic, learn lessons, analyze the shortcomings of ensuring the biological safety of the population. One thing is clear: new viruses will appear; they are an integral part of our world. Mankind must learn to withstand these threats. The study of ways to counter the threat of coronavirus disease is inextricably linked with the transmission of knowledge on this issue, which determines **the relevance** of studying the realia of socio-political sphere during the pandemic of coronavirus disease and the peculiarities of their representing in Ukrainian.

The aim of the research is to analyze the linguistic features of the realia of socio-political sphere in the period of the coronavirus pandemic and the main means of their reproduction when translating such texts into Ukrainian.

Achieving the aim of the research involves the following interrelated **objectives**:

- 1) to explore realia from the standpoint of linguistics;
- 2) to provide a translation description of the realia;
- 3) to highlight the features of socio-political discourse as an environment for realia functioning;
- 4) to analyze the objects of nomination of the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic;
- 5) to present the chronological parameters of the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic;
- 6) to identify the structural specifics of the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic;
- 7) to characterize lexical transformations as a means of representing in translation the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic;

8) to present lexical and semantic transformations as a means of representing in translation the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic;

9) to analyze grammatical transformations as a means of representing in translation the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic;

10) to show lexical and grammatical transformations as a means of representing in translation the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic.

The object of the research is the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic presented in the texts of socio-political discourse in the modern media.

The subject of the research is semantics, etymology, structure of the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic and means of their reproduction in Ukrainian translation.

The research **methodology** includes methods of structural, semantic and etymological analysis of realia in order to identify their linguistic characteristics; translation analysis in determining the means of reproducing realia in translation; the method of continuous sampling as a means of selecting illustrative material; quantitative calculations are used to summarize the information obtained during the study.

The scientific novelty of the study is that the work analyzes the realia associated with a new phenomenon for society – the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic. New for linguistics is the semantic, chronological and structural typology of such realia, and the study of the means of their representation in the Ukrainian translation is a novelty for modern domestic translation studies.

The practical significance of the obtained results is due to the analysis of linguists' views on the essence and translation of realia, which spreads its understanding and interpretation. The linguistic parameters of the realia in the socio-

political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic have been determined, which contributes to Linguistic Culture Studies, Lexicology, and the History of Language. The results of this study can contribute to the Theory of Translation Studies and Comparative Linguistics.

The practical significance of the obtained results is also that they can be used in the Theory and Practice of Translation, the Theory of Intercultural Communication, and can also be used in the development of special courses on the problems of text translation, linguistic culturology. Theoretical and empirical materials of this work can be used in the study of such theoretical courses as “Introduction to Linguistics”, “Stylistics”, for independent research in term papers and diploma papers.

The structure of the qualification paper consists of an introduction, three chapters with conclusions to each of them, conclusions to the whole paper, three lists of sources used, annexes and summary.

Research results. Realia belong to vernacular vocabulary which appear to be the bearer of national, local or historical coloring. These are words and phrases of the vernacular language that reflect the names of objects, concepts, phenomena characteristic of the geographical environment, culture, material life or socio-historical features of the people, nation, country, tribe, and which thus appear as carriers of national, local or historical coloring. In the linguistic paradigm, the phenomenon of realia is considered from two points of view – as a subject and a lexical unit.

In the case of realia, one should talk not about translation in the literal sense, but about the choice of semantic and stylistic equivalent or translational renaming of realia. The main difficulties in reproducing realia in translation are the lack of correspondence in the language of translation and the need to convey not only the substantive meaning but also the national and historical coloring of realia.

Realia are a component of the discourse in which they are used. The realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic are a component of socio-political discourse which is defined as embodied in the language of political will and democratic discussion and justification of any topics that matter

to citizens. Socio-political discourse is realized in such forms as institutional, mass media, official-business political discourse. These are presentation-image, informative, ritual, agitation and agonal-argumentative genres. Socio-political realia are realia that denote the administrative-territorial system, bodies and authorities, socio-political life, military realities and so on.

In the course of the research the analysis of semantics, chronological and structural parameters of realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic was performed. In particular, according to the semantics of realia, they are divided into 15 groups according to the objects of nomination, and most often the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic are naming individuals or groups of people (10%), protection against pandemic (10%), socio-political measures to regulate life (10%), diseases and their consequences (9%) and people's attitudes to the pandemic (9%).

Since the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic arose not only during the pandemic, the time of appearance of the analyzed realia is 17th-21st centuries, and in subsequent centuries their number only increases: if from the 17th century modern society took only 3% of analyzed realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic, from the 21st century (since the emergence and spread of the pandemic) society has taken 55% of the realia.

Structurally, the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic are divided into one- and multi-component units. Most often, these are multi-component realia (59%), namely, two-component ones (46%) formed according to the patterns "noun + noun" (27%) and "adjective + noun" (13%). Among the three-component realia (11%), mainly those formed according to the pattern "noun + noun + noun" (5%) are used. The main means of creating one-component realia (41%) are affixation (15%), contamination (10%) and compounding (5%).

The means of reproducing English realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic in the Ukrainian translation are divided into lexical, lexical and semantic, grammatical and lexical and grammatical translation transformations. Most often, realia are reproduced using lexical transformations (41%) – loan translation (16.2%) in cases where the realia is semantically transparent, especially in cases with realia in the form of phrases, and transcription (14.4%) as a means of translating realia in the form of internationalisms. The second most frequent group is lexical and semantic translation transformations (27%) which allow to clarify the meaning of realia in translation, in particular, when applying modulation (9%). The main grammatical means (26.1%) of reproducing the realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic are grammatical replacements (14.4%) which allow to adapt the form of realia to the norms of the Ukrainian language. Lexical and grammatical transformations (9.9%) are most often represented by a total rearrangement (8.1%) as a means of conveying the meaning of realia through the description of its essence.

In general, the English realia in the socio-political sphere during the period of the coronavirus disease pandemic are most often reproduced in Ukrainian translations using such translation transformations as loan translation (16.2%), transcription (14.4%) and grammatical replacements (14.4%).

The prospects for further research in the chosen field are a comparative analysis of translations of the realia in the socio-political sphere into Ukrainian and other languages, as the work demonstrates that translation methods depend on the availability of information about the pandemic in a given society. In addition, further research is required by the typology of realia in accordance with their structure, semantics, motivation, chronotope framework, and so on.